

Schultens, Albert,

Oratio pro studiis humanitatis habita Kal. Jun. 1720

Franequera 1720

4 H.lit.u. 46 c

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10360165-6

H. Lit. U.

465

H. lit. u. 46^c

Schultens

40

ALBERTI SCHULTENS
ORATIO
PRO
STUDIIS
HUMANITATIS.

HABITA
KALENDIS JUNIIS
CICCO CCXX.

CUM
MAGISTRATUM ACADEMICUM
EXUERET.

FRANEQUERÆ,
Excudit HENRICUS HALMA, Illustr. Frisæ Ordd.
atque eorundem Academiae Typograph. Ordinar. MDCCXX.

ALBERT SCHULTENS
ORATIO

PRO

STUDII
HUMANITATIS.

HABITA

KALENDIS JUNIIS

CICIS CCXX.

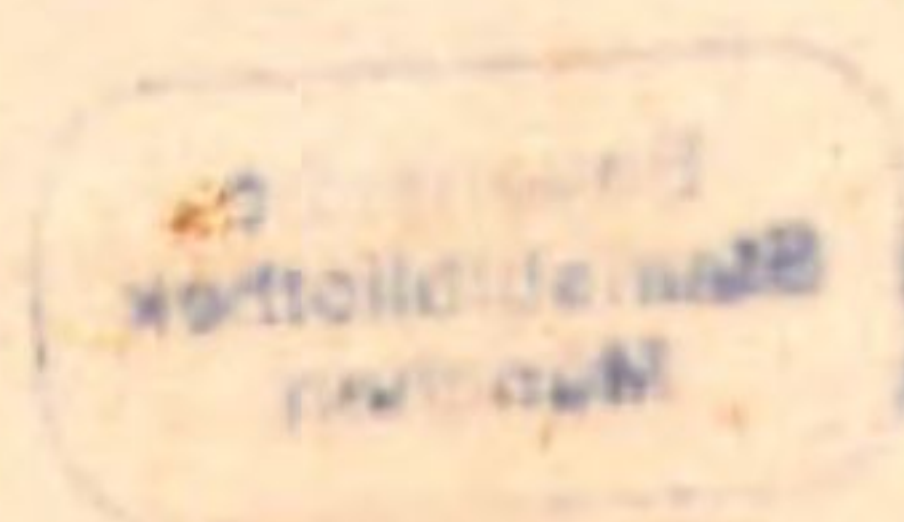
CUM

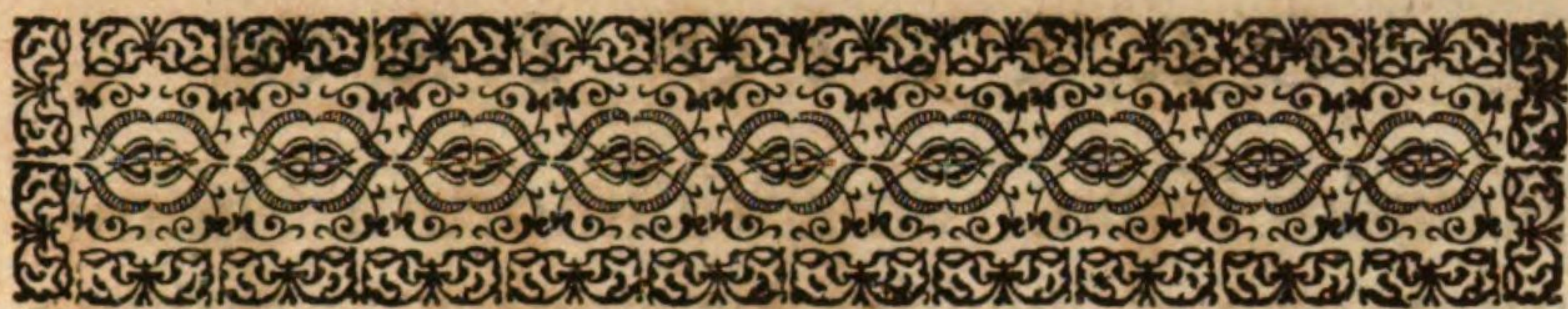
MAGISTRATUM ACADEMICUM
EXURET.

FRANCOFURTI

EXCUSE HENRICUS HALMA, INGLE FIDELIS ORN.
adversus editionem Academicam Typographi. Officina. m. d. cc. xx.

ALBERTI SCHULTENS
ORATIO
PRO
STUDIIS
HUMANITATIS.

Uod nunquam mihi usu venturum fuisse, quovis pignore posito contendissem, id hodierno die, solennique hoc actu exsuperior, ut mihi Magistratum Academicum exuturo, Orationemque in splendida Panegyri habituro, Virtutis

A

Re-

Religionisque amantissimorum hominum gravis accidat præsentia ; quique mihi stimulos adhibere solent , perexiguamque dicendi , qua præditus sum , facultatem sublevare & accendere , ii nunc ex adverso , quicquid in me est virium , quicquid impetus , quicquid ardoris , debilitent , retundant , extinguant.

Delicias facere equidem Vobis viderer , arcessitisque ambagibus , & fucosis pigmentis lenociniisque ex rhetorum officina & myrothecio depromptis , suspensarum attentionem aurium venari , nisi vehementior quædam oris confusio , verborumque non ex facili fluentium , sed velut eluctantium labor , concussæ insolitisque fluctibus jactatæ mentis proderet æstus , fidemque dictis adstrueret atque adfirmaret.

Sane altius conturbor , & tantum non
con-

STUDIIS HUMANITATIS. 3

consilio , propositoque excutior , ubi vestros in me oculos defixos sentio , Collegæ devenerandi , ceterique Viri , qua natalium splendore , qua amplissimis muneribus conspecti , vestraque erecta atque excellens naturæ materies indolesque , vestra me dignitas , & virtutum , quibus floretis , exaggerata celsitudo , commonet , ne quid severis auribus , ne quid castis mentibus , ne quid personæ , quam sustinetis , gravitate & amplitudine alienum indignumque proferam.

Vocem vix expediens tardescit atque præpeditur lingua , palatoque obhæret , ubi per vos oculos circumferens , florentissimi juvenes , qui ad hunc sapientiæ mercatum , atque hoc Deo , Religioni, & Virtuti dedicatum Sacrarium , undique gentium ac terrarum affluxistis , plurimorum modesto sanguine fervens

4 O R A T I O P R O

vultus, ex oculisque emicantes igniculi & scintillæ honestatis probitatisque, hanc mihi dicunt legem, ne quid ore exire patiar, quod non cum sanctissimis illis disciplinis, quibus se totos dederunt, in quorumque adyta se penetrare gestiunt, sit conjunctum, firmaque consensione conspiret

Adstupetis mihi cuncti, & quid insubidi foetus parturiam, quid mali monstri emoliri parem, quod bonorum reformidet ac subterfugiat conscientiam, attoniti cum animo vestro volutatis.

Eloquor an fileo? Vel potius impetum, quem dare paratus sum, titubante lingua damno ipse ejuroque? Sed filere qui potest, qui orator ad vos processit, vosque, programme valvis publicis proposito, domibus vestris excitavit, sibi ut dicenti vacivas ædes aurium locaretis, ambitiose veneratus est?

Mul-

STUDIIS HUMANITATIS. 5

Multo minus quod domo attulit, ejurare sustinet, cui curta admodum in suppellectile constituto, simul bona ejuranda foret copia, fractoque & abjecto, si subitariam ordiretur novæ orationis telam, ex tam frequenti atque illustri corona discedendum.

Proinde animum instringam necesse est, & perruptis, quæ me circumvallant, repagulis, excussa vestri, Viri Graves, Juvenesque Probi, verecundia, & strenue consumto pudore, gradum obfirmem. Iacta est alea. Rubicon hicce tramissus est. Vela ventis sunt permittenda, altumque hoc ingressis, quicumque nos fremitus, quæcunque murmura, quicumque fluctus, quæcunque involutura est tempestas, cursus nimirum fortiter tenendus est, ne in ipso adhuc portu ancoras moliens, armamenta expediens, & rudentes immittens,

6 O R A T I O P R O

raticulam allifisse, & turpe naufragium fecisse dicar.

Vos interim non optimæ hujus notæ, non coelestis & defœcatae venæ adolescentibus, queis de pejore luto metalloque ficta præcordia, quotquot inter nos degitis in vitia faciles & effusiores, quos pro continentia & modestia, lubido & & licentia exercent, qui omnes senum severiorum rumores non unius æstimare didicistis assis, benivolentia vestra, & prolixissimo favore, invidiam, quam vobis velificaturus, in me commovere sustineo, repenfate, & partim admirabundo vestro silentio, partim lætis admurmurationibus, festisque plaufibus me amplectimini, quo oratio mea his tanquam fecundis subvecta atque inflata ventis, quem obstinavit exitum, commodius feliciusque consequatur.

Vos equidem novo sermonis genere
de-

STUDIIS HUMANITATIS. 7

demulcere atque demereri animus est. Ad gratiam ego vestram studiosissime viam adfectare, vobisque me penitus infinuare, animum induxi meum. Gravem illam & severam personam, quam mihi Theologi dignatio, quam duplicis muneris imponit ratio & momentum, vos ut mihi devinciam, debendique constitutam reos, valere jubebo. Demam supercilio nubem. Fimbriatæ frontis rugas explicabo. Deliberatum est, fixumque animo sedet, vobis me totum dare, vobis cerviculam hanc jactare, vestrisque vitiis novo pabulo alendis, adfusoque quasi oleo acriorem in flammam concitandis, hanc impertire vocem, hæc impendere latera.

Satis diu cervicibus vestris tetricus & infrunitus incubui pædagogus: satis diu patruæ verbera linguæ exercui: satis diu horribili vobis insonui flagello. Flectam
insti-

institutum; viæ priori contrarius ibo: odiosi cenforis adspersam mihi maculam eluam ac delebo. Piget, pertædet, poenitet doloris, quem sæpe numero vobis inussi, dum cupidinis pravi elementa, clamoribus plagosusque morum præceptor, eradere contendi: dum effervescentem illum corruptæ naturæ impetum edomare atque contundere annifus sum: denique dum animi vestri male fanas & capitales lubidines, non tam refrenare, quam ex imis medullis extirpare, cumque radicibus, atque ipsis adeo fibris, revellere laboravi.

Rusticanus nempe & antiquus homo, haud ex cultu limati hujus ac perpoliti seculi, imbiberam, probitate & bonis artibus, non moribus prætextatis, ad edita & serena doctrinæ templa esse grassandum: Musarum Sacra, nisi castæ religiosæque mentes afferantur, pollui & ince-

STUDIIS HUMANITATIS. 9

inceſſari: perridicule Eruditionis flumine inundatum, interiorumque literarum ſcientia madidum protendi pectus, niſi Religionis, niſi in Deum pietatis, niſi in homines caritatis & officii elementis imbutum præcultumque ſit, atque hiſce haud fluxis & evanidis, ſed ſolidis, ſed æternis opibus ornamentisque circumfluat.

Ad laxiorem interim ſolutioremque diſciplinam juventutis rationes viæque incubuere. Omne in præcipiti ſtetit vitium. Adoleſcentium tum hic, tum alibi verſantium, magna pars animoſe fortiterque rigidum illud virtutis excuſſit jugum, conſtrictæque ac compreſſæ ſub ſanctis parentum oculis cupiditates, liberum vacuumque adeptæ campum, ſeſe ejiciunt ac profundunt univerſæ.

Proinde non eſt quod verear, ne bilis vobis in naſum provolet, acrique

B

ex-

exardescatis stomacho, si, quod ipsi præ Vobis fertis, liberisque & verbis & factis usurpatis, serpere in vobis ac luxuriare dixerim vanitatem, ambitionem, superbiam, petulantiam, irreligionem, aliaque id genus semina bene multa, quæ, grassantis instar filicis, neglectis naturæ agris innascuntur.

Tolerabitis facile vocem hanc in blanditiam professo oratore, reliquæque ejus placentiæ donabitis. Corruptus ille vester & corruptor, æger & flagrans animus, haud minoribus quotidie pascitur & irritatur cupidinum suarum nutrimentis, quam libidinibus, a teneris inde unguiculis, ardescit. Multorum visceribus luxuriantia hæc elementa tam altis defixæ hærent radicibus, tamque saturo colore, ac velut veneno tinctili, infederunt, ut nisi cum ipsis, quas perbiberunt, medullis, succoque vitali, ac novissimo ve-

venarum sanguine , exire nolle minentur.

Hujus ego effrenatioris juventutis teneras ac delicatas aures , non committam ut mordaci ultra vero radam ac convulnerem , eique inaudito quodam ac invitato indulgentiæ genere , priscam meam severitatem , ut spero confidoque , refarciam , atque cumulatissime compensatam dabo ; omnibusque , qui in vitiorum curriculo frenum momorderunt , lætum me prolixumque elargiar , non intra hujus tantum acroaterii parietes , nostræque Academiae cancellos (forte enim nemo adhuc vestrum tam strenue sanctioris modestiorisque disciplinæ lupata ore depulit , ut magnificis illis dictatis , quæ in medium daturus sum , sese credere , ac libero impetu permittere sustineat) sed vocem hanc per omnes exire & dimanare jubeo Academias , quaquaver-

versum diffeminatas, cunctaque illa Adolescentulorum læta ac densa completor examina, qui longe lateque sacratissimas Musarum sedes perfultant, templaque Religionis & Probitatis, in tabernas & officinas licentiæ atque immodestiae corruerunt: Venereos nepotulos, cuticulæ sacerdotulos, qui e Circæ poculis longa severioris disciplinæ duxere obliviam, exutoque homine verrem alii luto amicum, alii immundum & ad fordes suas identidem revolutum canem, alii denique caprum petulcum, & cornibus torva minantem induerunt, queis pulcrum beatumque ad strepitum citharæ, Sirenumque blandimenta, cessatum ducere curas.

Hisce festivis fraterculis, sannionibus, petulanti splene cachinnonibus, ceterisque id genus sodalibus, quos circumfilit agmine facto ludibundarum cohors
cupi-

cupiditatum, adeo non lubricam illam & præcipitem rotam, quæ frena audire recusat, severo adstringam sufflamine, ut contra habenas ipsis sim effusus, campumque aperturus, in quo decurrentes, & exultantes, atque adeo triumphantes, nobilissimæ Eruditionis titulos cum nobilissimo vitiorum, in quibus dediti sunt, amore, copulare, atque blandissimo vinculo connectere licebit.

Ecquid beo vos, lepidissima capita, qui in studia tanquam blattæ in pelvim involatis? Ecquid in coelum vos humeris meis sustollere videor, quum insignes laureas, quum lemniscatas palmas, quum famæ splendida monumenta, quum celebritatis opima spolia & tropæa, quum viridem immunemque senectæ gloriam vobis ostento & promitto, ex dissolutissimo studiorum curriculo; vobisque ad Eruditionis principatum, supremumque

Musarum culmen, aditum recludo emunioque, non per aspera cautium, non per salebrofa clivorum, non per confragosa præcipitiorum, quæ veræ sapientiæ solidæque doctrinæ candidatis eluctanda esse, vetus illud meum & antiquum dictabat supercilium; sed medios per flores violasque, medias per delicias & voluptates: atque adeo non medullitus adamatis illis vitiis vestris recisis, aut ullo pacto coercitis, ut contra florida hæc & vernans femita, uberrima iis pabula & perennia nutrimenta sit summissura, atque ex aureo illo copiæ cornu profusura.

Non tam obtusa gestatis pectora, quin pulcre persentiscatis, nullam quatuor principum Doctrinarum tam splendida promissa, spesque tam lautas atque opimas posse implere: partim enim solo titulo, partim artis suæ principiis ac
fun-

fundamentis virtutis stirpe ac radicibus efflorescunt, vitioque odium inexpiabile bellumque internecivum indixere. De-
flandæ vobis sunt tristiores illæ & seve-
riores scientiæ. Hasce fastidiosas Domi-
nas, quæ rubro supercilio vestri similes
ab sacrariis suis & adytis penetralibus ad-
spernantur, taliumque se contactu con-
temerari odiose occulant, non humi-
liore vos vultu cristaque respuatis, fasti-
diatis, proculcetis, & obteratis necesse
est, quo illis censoriæ frontis fastum re-
pendatis, earumque superbiam ac nasum
ulciscamini.

Sed jam tacito me verberatis convicio,
quasi uncis indulserim naribus, corvum-
que hiantem splendide sim ludificatus;
quæ enim spes doctrinarum arcem infi-
dendi, Eruditionisque principatum occu-
pandi illis, quos principes scientias abji-
cere, & fastidiose calcare jubeo? vel id
quod

quod suspiciosa vobis infusurrabit animi conscientia, quos quæsito hoc colore extra castas lucidasque Musarum sedes procul eliminare, & tanquam profanam turbam facemque in Morboniam amandare velle videor.

Negare nolim, haud penitus ex vano hanc vobis offundi suspensionem: sed eam jam nunc discutiam, & nisi vehementer animi falsus sum, supergrediar cogitationes vestras, magnificeque pollicitationum mearum fidem religionemque præstabo.

Favete linguis: circumcisis enim ambagibus, ac remotis velamentis, quibus me adhuc bonorum nimia implicuit reverentia, involutam animi mentem nudabo atque expediam. Arrigite aures Pamphili, quodque prægrande arcanum jam dudum pectore evolvere, in finumque vestrum transfundere commeditor commo-

moliorque, tanquam e Tripode proditum, ipsiusque Apollinis, literarum praefidis, Oraculum, venerabundi excipite, altoque pectore decondite.

Græce Latineque sciendum est. Græcis Latinisque monumentis immorandum atque adeo immoriendum est. Interioribus hisce & mellitis literulis, quas ipsæ manibus suis finxere Gratiae, omnis vester labor, vires omnes, omnis denique vita transmittenda & devotanda est. In Grammatices, Antiquitatum, Historiarum, Loquentiæ, Critices, & Poetices amoenissimis pratis, & semper florentibus ridentibusque viridariis, spatiandum atque exultim juvenandum est. Fonte præsertim Caballino labra proluenda sunt. quid labra? pectus irrigandum, pectus commadefaciendum est, Pegaseium ut melos liquido gutture cantare immortales cycni, perennique ac beata

vena fundere possitis. complectar brevi. Divæ Humanitatis Sacra colenda sunt. Ad Humanitatis limina & templa dies noctesque excubandum est. Ab Humanitatis denique sacrosancto afflatu instinctuque, tanquam unici vestri Numinis, pendendum est.

Hic vero nolite committere, Gravissimi Academiae patres, Theologi, Juris Consulti, Medici, Philosophi, vosque in primis lucida Orbis Eruditi Sidera, qui Græcarum Latinarumque literarum decus magnifice illustratis, inter nosque tutamini, ut frontes vestras, fatis adhuc faciles & porrectas, collecta nubecula adducatis, aculeosque in me erigatis indignationis & irarum, quasi immodestas Humanitatis opes immodestis jactando adolescentulis, & tanquam morbosarum patronam nutriculamque cupiditatum ostentando, ingenuas illas multoque libera-

beralissimas artes delibare ac deflorare animus esset, quibus non minus splendoris & dignitatis ipsi affunditis, quam vicissim ab illis reportatis. Non enim de illa mihi sermo est Humanitate, quam Vos, partim tanquam provinciam vestram splendide sustinetis & exornatis, partim altioribus vestris disciplinis insigne circumdedistis lumen & ornamentum; quæ Religioni Virtutique emancipata & adducta, Theologiam Reginam percolit & Dominam, ceterarumque principum doctrinarum comitem sese profitetur & administram. Sanioribus ea nititur principiis & elementis, quam ut tantos induens spiritus, crescentemque inflans utrem, nidum se præbeat superbiæ, flabellum vanitatis, ambitionisque fuscitabulum atque irritamentum. Sed eam suis elogiis orno vehoque Græcam Latinamque literaturam, adolescentibusque, qui neque

C 2

modo

modo neque modestia in famam ire , per
oraque virum volitare gestiunt , com-
mendo , quæ ancillari jugumque pati
nulla didicit , quæque nulli omnino sci-
entia , ne illi quidem , quæ coelestem
Majestatem , Religionisque Augustam
præfert faciem , fasces submittit : sed ipsa
suis virgis securibusque stipata , ardua
graditur cervice , veteris Latii dominam ,
lateque orbis terrarum Reginam , nobili
altoque patefaciens incessu.

Hujus interiorem dum pando discipli-
nam, mysteriaque refero & evulgo, ne
ipsis quidem Literarum Humaniorum
professoribus maximam partem introspe-
cta, sed majorum Liberi Liberæque E-
leusini Epoptis, unde ad nos per
rimulam dimanarunt, excussa tantum
atque explorata; ceras vobis affigite,
Eximii Juvenes, quotquot bonæ sobri-
æque Menti litastis, auriumque admo-
vete

vete spissamenta, illa de nave petita, quæ Sirenum scopulos, cantusque Acheloios remige effugit furdo. Vos autem, quos rapit ad scenam ventoso Gloria curru, indulgentissimi atque promissa sua ubertim exsoluturi doctoris vocem, sitientibus combibite auriculis, vosque ad recentem audiendi vigorem alacritatemque innovate.

Ut autem inde carceres laxem, cursumque admittam orationis, unde cuncta mortalia impetum viresque sumunt, Ambitionis equidem magnificentissimum imperium haud ignoratis, qui toto illam animo hausistis, penitisque induistis medullis. Onerent hanc vulgares illæ & humiliores animæ, quæ Modestiae sese & Virtuti constringendas dediderunt, proque funestissimo ac feracissimo malorum, quæ terris unquam incubuere, seminario, invidiosis traducant nomini-

bus : vobis , alta & nobilia pectora ,
gloriæ immensa cupiditate sublata , sol
mundo subductus , Ambitionisque opi-
bus comminutis & regno deleto , decus
omne sepultum extinctumque videretur.

Hæc dies noctesque faces vobis incu-
tit , & altius anhelare , magnis vos no-
minibus infertare , ad principem denique
locum adspirare ut sustineatis , acribus
vos admonet stimulis. Hæc per ora homi-
num , per urbes , per regna , per ultimos
terrarum fines , albis vehi gaudens quadri-
gis , nasci non fuisse decernit , nisi ad
summum gloriæ fastigium escendere , at-
que principalis majestatis radios spargere
daretur.

Hosce erectos celsoque spiritus ne
mihi solis Alexandris , Cæsaribus , aliisque
orbis terrarum domitoribus pulcre sedif-
se , in animum inducite , qui in pulve-
re , in sole , in lituorum strepitu , armo-
rum

rum paratu, gladiatorumque fulgore populos in ditionem redegerunt, regiones victoriis peragrarunt, terrorem sui circumtulerunt, liberis cervicibus jugum impresserunt, lateque se victores & rerum Dominos ferentes, e tholo Immortalitatis nomina sua suspenderunt, sacrisque Gloriæ fastigiis decora sua adfixerunt.

Nimis abjectas, tenebrisque & angustis obsitas proderetis mentes, atque amplitudinem Literarum Elegantiorum detrectaretis ac detereretis; nisi consimilem illustrioremve campum patefieri crederetis illis, qui se generoso ambitionis ardori in vita umbratili, ac delicato Musarum secessu, ferendos vehendosque permittunt. Et Humanitatis sub ductu atque auspiciis, formidolosus ac sanguinolentus exercetur Mars, cornibus tubisque classicum occinitur, gladii stringuntur,

tur, tela vibrantur, victoriæ deportantur, triumpho ducuntur, tropæa excitantur, intactæ cervices jugo subduntur, infinitum paritur imperium, postremo, templum penetratur Immortalitatis, & fama Æternitati consecratur.

Hæc Reginæ Humanitatis dignitas, hæc majestas, acrius vos feriet, & jubare suo ac radiis perfundet ac complebit, ubi quantis præpolleat opibus, quam vastoque utatur dominatu, in oculis mentibusque vestris defixum dederò.

Primo quidem nobilissimam Palæmonis artem exercet, & Archigrammatici illius invidendo exemplo, qui secum & natas & morituras prædicabat literas, literarum principatum summo sibi jure vindicat; quippe quæ Græci Latinique sermonis, cujus e fontibus omnis elegantia, omnis homine digna eruditio dimanat, primordia, elementa, structuram,

ram, posituram, flexuram, artificiosissimos modos, omnemque interiorem vim ac rationem sola recludit expromitque.

Patentissimum deinde Antiquitatum pelagus sinu gremioque suo amplectitur, perque omnium populorum instituta, celebritates, solennia, qua late patet orbis, plenis invehitur velis.

Temporum mox vetustissimorum replicat renovatque oblitteratam atque intermortuam memoriam, & regnorum imperiorumque fastis, & libris annalibus, effulta, ac circumstipata, tanquam seculorum incorrupta atque integerrima testis, lucidissima veritatis fax, orbis terrarum ocellus atque alter veluti Sol, vitæ absolutissima magistra, admirabiliumque rerum inexhausta quædam promacunda præsidet, verendumque præfert Numen.

Qua copiosissima supellectile & instru-
D men-

mento succincta, pleni frena theatri capeffit atque moderatur, aureoque Eloquentiæ flumine, & vibrantis Orationis fulgore extra se raptos, in ftuporemque confixos mortales, quocunque lubido tulerit, numerorum fuorum habenis circumagit, ic̃tuque potentius fulmineo animos perrumpit, percellit, facroque fui complet horrore.

Sola quoque, quum cetera doctorum turba, quid loquantur, ignorent, veriloquia edit, & clavem gerit auream, qua abftrofiffimas verborum origines, & alte recondita etyma, ex ruderibus & tenebris vetuftatis eruit evocatque.

Arbitra porro & Domina fedet omnium ingeniorum, quæ fuis fefe monumentis pofteritati credere fufstinuerunt, & Græcæ Latinæque linguæ cunabula, incrementa, florentiffimum culmen, mox decrementa, atque occafum, in numerato
ha-

habens, omnesque dicendi leges tanquam digitos percallens suos, vel verius, pro arbitrato figens refigenſque, Critico ſuo Tribunali non tantum adſtituit quicquid nobilium ignobiliumque ſcriptorum Græcia Latiumque extulere, verum etiam diſcuſſo religionis terrore, qua ſe inviolabili tanquam arce adhuc circummuni-
verant Sacri Scriptores, eos in ordinem cogere, cenſoriæque virgulæ notis, ac ceris ſuis miniatulis afficere & caſtigare nulla dubitat.

Denique mortalium adſpernata linguam & conſortium, immortalium ſeſe inferit contubernio, Deoque plena, ac frenis concuſſa Phoebi, ætherio rapitur volatu, ſublimique vertice fidera ferit; Thracio vate potentius gerens plectrum, quod fluminum lapſus moretur, rapidos fiſtat ventos, feras commulceat, filvas trahat, auritas fidibus canoris ducat molliat-

que quercus, utque semel expediam, universam rerum naturam sub leges suas mittat.

Hoc præcelsum Humanitatis culmen qui conscenderit, atque hanc Divæ nostræ opulentissimam potentiam qui ingenti animo occuparit atque usurpavit; hunc omnes Alexandri Cæsaresque, omnes decantati vetustæ vel recentis memoriæ Heroes, fastigio suo præumbrare, palma exspoliare, rebusque suis gestis obscurare, in cassum tentarent. Non inanibus vos araneisque oppleo & irretio, auræ popularis Aucupes & Venatores; non vento fumoque laudis avara pasco pectora; non gloriæ avidissimos oculos animosque vano strepitu ac fulgore præstringo alludioque: sed sua tantum decora atque ornamenta scientiarum atque omnis Eruditionis præfidi ac moderatrici arrogo vindicoque.

Hæc pleno se lumine efferent, atque
illu-

illustrem in modum refulgebunt, quum
 sacrum illud peplum, auratumque ve-
 lum, multijugi eruditione illusum intex-
 tumque, circumlustraverimus, quo Pallas
 nostra in templo Sapientiæ præsidet: quum-
 que vos per latissimas illas oras, ac
 veluti provincias, circumduxero, quas
 sub ditione ac potestate Humanitatis po-
 sitas, primis supra lineis umbrisque de-
 formavimus.

Redordiamur ab gravitatis dignitatis-
 que plenissima illa arte Grammatica,
 quam qui tenuem & jejunam esse cavi-
 lantur, tenuem ipsi & jejunum nudant
 animum. Hæc enim, magni Quintiliani
 judicio decretoque, vel sola, ex omni
 studiorum genere, plus habet operis, so-
 lidæque eruditionis ac utilitatis, quam
 ostentationis. Hujus mysteria ad plenum
 exhausisse, hujusque imperio auspicioque
 Græcorum ac Romanorum ditissimas

linguas subegisse , contrivisse , percal-
luisse , & severis legibus ac præceptis
temperasse & constrinxisse , nonne tan-
tundem est , si calculos rite subducamus ,
ac universam Græciam Latiumque di-
tione pressisse , sub jugumque suum sub-
junxisse ?

Antiquitates earundem gentium , reli-
giones , cerimonias , ritus , mores , discipli-
nam , qua sacram , qua civilem , qua milita-
rem terra marique ; rem forensem , rem do-
mesticam , rem publicam , rem privatam ;
rem nummariam , frumentariam , vestia-
riam , calceariam , quæque id genus alia
plenis hic modiis aut trimodiis effundere
esset & cumulare ; harum Rerum va-
stissimum , inquam , mare , vastiore pe-
ctore condidisse ; Herculeo labore , ex
vetustatis tenebris in lucem vindicasse ;
duraturisque mandasse monumentis : non-
ne illustrius , & ad posteritatis memo-
riam

riam commendatius vobis videri, par est & verum, quam gentes illas & regiones ferro flammaque evastasse, cæde ac sanguine funestasse, & gladiatoriiis cursibus cruentisque victoriis obtrivisse ac pefsum dedisse?

Caliginosam temporum noctem Historiarum face evicisse: omnes omnium populorum fastos annales, blattis tineisque ereptos, evolvisse atque excussisse: imperiorum, regnorum, rerum publicarum, ortus, progressus, occasus, perlustrasse: bella, paces; victorias, clades; civitatum, qua late orbis hicce patefcit terrarum, res florentes, res afflictas, in promptu habuisse; earumque conversionum ac vicissitudinum penitissimas causas introspexisse: dominantium consiliis assedisse; eorum pectoribus aure quasi sua incubuisse; imperandi secreta, regumque consutos dolos, & alte
retru-

retrusa molimina vestigasse, ac tanquam in cubilibus suis deprehendisse: nonne id est, si verum pati livor potest, in omnium seculorum dominatum sese capacissimo spiritu immittere? supremum quendam præsidem gerere rerum humanarum? ipsaque sceptrigerorum fata, fortunas, bonam malamve famam moderari, & superbissimis tyrannis, nutu numineque suo, terrorem admovere? Quæsitam si meritis superbiam sumatis, vetustæ memoriæ promi condi, hæc, fremat licet invidia, & ruptis crepetilibus, unicuique vestrum concelebrare licebit voces

Regum timendorum in proprios greges,

Reges in ipsos imperium est mihi:

Clarus giganteo triumpho,

Cuncta supercilio movebo.

Veren-

Verendum fane furrigitis supercilium,
 & plus quam Giganteos deportatis trium-
 phos, valentissimi Athletæ, qui Histo-
 riarum palæstram pancratice & basilice
 exsudavistis. Vos enim Constantinos ex
 fastigatissimo gloriæ domicilio, in quo
 eos Vittatorum natio, præmiis scilicet
 inescata & bolo delinita, collocavit;
 præcipites deturbatis, omnibusque ma-
 culis perustos, tanquam nefarios parrici-
 das, importunissimosque gladiatores &
 latrones, æterna maculatis ignominia. Vos
 Julianos ab eodem Infulato ordine op-
 pressos, laceratos, atque ultra inferos
 omnes amandatos; extincta communis
 invidiæ flamma, & transfugii vel depul-
 sa vel elevata labe, Cœlo asseritis, vir-
 tutumque velut unica specimina ac mira-
 cula, fiderea arce donatis, & lucidas
 inire sedes, ducere nectaris succos, atque
 adscribi quietis Deorum Ordinibus jubetis.

E

Vos

Vos non tantum universam Historiam Ecclesiasticam, in qua haud exiguam arcem & præsidium rebus suis locat gens Theologorum, avaritia, superbia, ambitione, & dominandi partesque fovendi libidine, ab sacerdotibus corruptam, contemeratam, & nusquam non malo ulcere affectam esse, invictis scilicet argumentis, quæ vester vobis ministrat fundus, revincitis: verum etiam, quod grandius affert momentum, ipsa Mosis antiquissima & devenerata monumenta, Hebræorumque Sacros annales, quibus obnoxioris & obtusioris ingenii homines fidem religionemque suam serviliter addicere & subjugare solent, Vos jugi expertia & arrecta Colla, Vos sagacis & acutæ naris Corcula, eodem quo ceteri omnes fastus, gentiumque memoriæ, gradu locoque se tenere edicitis; & Divinam illam, quam ostentant, auctoritatem,

tem, quæ mentis præstinguit aciem, & fulgore suo libertatem vestram urit prægravatque, strenue exploditis & retunditis: quippe qui domesticis affluitis indiciis & documentis, omnibus omnino Legumlatoribus in more positum fuisse, Numinis alicujus crepare majestatem, atque ad vulgi terrorem stuporemque sibi circumfundere.

Vos etiam, Viri Herculani, coelo capita alta ferentes, vastissimum illud Dæmonum regnum, quod vulgares tremiscunt animæ, cum omnibus portis opibusque infernis, ex Historico vestro armamentario depromtis validissimis tormentis, argumentorumque vestrorum ponderosissimo ariete & catapulta, quatefacere, labefactare, perrumpere, dissipare, magno animo suscipitis & sustinetis.

Hic vero quis potis est, pollenti pectore Orationem condere tantis pro fa-

cinoribus, tam sublimique gestorum gloria? quisve tam alte se Eloquentiæ fontibus immerfit atque ingurgitavit, ut immortalia hæc munera ac præmia vitæ humanæ, quibus Stygiis e fluctibus tenebrisque relevamur, digno verborum honore remunerari, justisque præconiis afficere ac celebrare valeat?

Herculis in posterum ingentia conticescant facta; & nobilissimi illi fileantur labores, quos amplificatrix veri vetustas ventosis laudibus super astra tulit: Vos moenium inferorum quassatores & Poliorcetæ, novique monstrorum domitores, nodosioris pondera clavæ alte reductis illis toris vestris & lacertis libratitis, gravioresque multo infligitis ictus, quibus pestes illas comminuatitis & debelletis, quæ cæcas mortalium mentes perplexis implicant superstitionibus, diesque ac noctes inanibus eas terriculamentis

tis incurfant, ac velut Furiarum ardentibus tædis exagitant & divexant.

Sane levis tantum umbra volitabit Clavigerum illud Herculis nomen, omnesque ejus celsæ adoreæ deflorescent atque emorientur, si cum Heroicis vestris ausis, æternoque honore florentissimis palmis ac victoriis contendantur. Vos enim non Nemeæi terroris immanem frangitis hiatum, nobilesque ejus exuvias humeris circumjicitis: sed fulmineum illum abyssi Leonem dextræ vestræ fulmine sternitis & deponitis; spoliisque onusti inceditis Diaboli, quem vasto rictu circumfremere, altaque ventris voragine prædas animarum inhiare, ex terriloquis vatum dictis credulum imbibit vulgus.

Vos non Hydram venenatis colubris vallatam, & per ictus, per cædes, novis capitibus succrescentem, ipsisque mortibus foecundam, contunditis; sed

pestem, Lernæa illa infinitis partibus di-
riorem eliditis, & admotis flammis ex-
tinguitis: superstitionem dico, malorum
omnium vere Lernam, colluviem, at-
que orbis terrarum tanquam sentinam,
quæ & ipsa secto corpore firmior per
damna, per plagas, ab ipso ducit opes
animumque ferro. Vos non tripectoram
tergemini Geryonæ vim molemque, for-
tiore affligitis pectore; ternasque una pla-
ga conficitis animas: sed integram Le-
gionem, unum corpus insidentem, profligatis,
orisque vestri vel tenuissimo diffatis
spiritu. Vos non ferreis unguibus rostrisque
armata Stymphalia monstra, configitis,
ex ipsisque nubibus descendere jubetis:
Sed Spirituales illas in aëre Potestates ex
alto dejicitis, telisque vestris impurissi-
mos Spiritus confoditis & jugulatis, om-
nibus Harpyis rapaciores obscœnioref-
que. Vos non asperum, acerba tuentem,
& im-

& immanibus spirarum voluminibus finuosum serpentem, qui nemoris aurei fulgentia obsidebat mala, explicatis, prædaque sua evolvitis: sed longo multoque vulnere Antiquum illum & Rufum porrigitis Draconem, qui ipsas stellas & fidera mundi in terram voluminosa cauda detraxisse creditur; quem felicitatem humanam in Paradiso subsedisse, funestisque pomi epulis pervertisse, non est quod quis ultra sibi persuaderi patiatur. Denique non Orci janitorem Cerberum, furiale caput centum anguibus munitum, & trifauci latratu Manes terrentem, edomatis, catenisque revinctum Grajas per urbes trahitis: sed ipsam Aulam Plutoni-
am, Acherusia templa, & Regna pal-
lencia quatitis & subvertitis; Stygiumque Jovem ferrugineo exturbatum folio, cum immensis Dæmonum exercitibus, & fa-
tellitum constipatissimis ordinibus, fer-
ro vin-

ro vinculisque oneratis, retortisque tergo brachiis, magnificentissime triumphatis.

Macti virtute estote, fortissimi Palæstritæ, & Duellatores optimi; Heroida illam dextram vestram, qua se ostendit, sequimini; tam nobilique cædi ac stragi instate. Discusso omni Eumolpidarum metu, terrores illi Phlegetontis Tartarei, qui lætabilem hanc vitæ auram lucemque, mortis, & æternæ quidem mortis, nigrore suffundunt, neque ullam voluptatem puram esse liquidamque permittunt, foras præceps sunt agendi, & sedibus humanis eliminandi.

Infinitæ adhuc religiones mortales gravant, superstitionisque arctis illigant nexibus: religiones, quæ caput a coeli regionibus exertantes horribili super adspectu incumbunt, acresque imponunt dominos. Has contra oculos tendere firmoque

que gradu obfistere, vestri tantum mun-
neris, vestri est roboris, & Heroicæ
virtutis. Hanc irritate, hanc omnibus
stimulis & calcaribus inflamate; ut
claustris naturæ refractis, nec fama De-
ûm, nec fulmina, nec minitantiæ ruen-
tis machinæ murmura, vos comprimant
ac refrenent, quin victore illo vestro ac
contemptore animo, mundi flammantia
calcetis mœnia; & gravi illa religionum
mole pedibus subjecta, vicissimque obtri-
ta, nobilissima vos victoria Cœlo exæ-
quetis.

Sed alius, haud minus celsus, rerum
nobis nascitur ordo; sublimioris adhuc
meditationis pondus excipiendum & su-
stentandum est: cum quo utinam dicen-
tis increfcerent viriculæ, ad justamque
altitudinem evectæ, dapfili copia eloquu-
tilis facundiæ efflorescerent. Eloquentiæ
enim Numen mihi & incredibilis potentia

F

pan-

pandenda est, Oratoriæ præsertim, quæ in concionibus & multitudine dominatur, in coetibusque fartim stipatis, tamquam sua in aula, triumphat. Hac Quintiliani artifice manu pexa, circumtonsa, & detornata, magnique Roscii ardentissima actione, ac vitali igne, inflammata; nihil vel ad fortunas exstruendas, prædasque agendas, uberius & quæstuosius; vel ad nomen suum Dis superis miscendum, astrisque inferendum, illustrius & magnificentius; vel, quod nunc potissimum sectandum erat, ad arcem rerum invadendam, principatumque exercendum, potentius ac dominantius; ne mente quidem ac cogitatione informare atque attingere potestis.

Hujus fascibus securibusque qui cinctus circumstipatusque incesse, non solum dulcibus amiculis & sodalibus, rem, opem, præsidium, salutem, pro arbitratu

tratu dispensabit, atque invictæ robore
 dextræ adfirmabit: verum etiam, quod
 caput est, inimicis suis, & invidiæ felle
 suffusis adversariis, magnitudinem suam
 si allatrare, & vel contra hiscere susti-
 nuerint, inopiam, solitudinem, cala-
 mitatem, infamiam, ipsa morte acerbio-
 ra imponet vulnera, & maximam ma-
 lam rem mandabit.

Gravissime proinde veteres bellorum
 inventricem, armorumque vibratricem
 Pallada nostram, torvo ac truculento in-
 duerunt vultu; & non mundo muliebri,
 imbellique instrumento effeminarunt; sed
 masculo robore ac terrore circumdede-
 runt: Capiti conum imponentes insignis
 galeæ, & cristas comantes, duellico cir-
 cumtremantes nutamine; Pectus impe-
 netrabili præmunientes lorica; Dextræ
 tremebundam & minacem insertantes ha-
 stam: denique Lævam Gorgonei capitis

trifulcis fibilis, & monstrosa Ægide hor-
rificantes: crediderim equidem, (quam-
vis ad tam sublimem meditationem, ar-
tisque suæ gloriam, humiliores illæ &
degeneres vulgarium Literatorum ani-
mæ adspirare nunquam sustinuerint, de
tantoque forte mysterio, ne per Por-
tam quidem Eburneam unquam commo-
niti sint) ut vividissima extaret imago,
& eminens atque expressa exsculperetur
effigies, bellatricis & sanguinantis Elo-
quentiæ Oratoriæ: cujus armis, paratu-
que formidolosissimo, qui sese vallave-
rit ac circumsepsit, quicquid increpue-
rit minarum irarumque, non, Me-
dius Fidius, cristatæ cassidis æra, non
gladii, non loricae, non ipsa Martis ada-
mantina tunica, validius in acie præsti-
terit munimentum, ad impetus assultus-
que hostiles refutandos retundendosque:
quemadmodum, ex adverso, ubi acrem
ani-

animi virtutem Præliaris exstimulavit Dea, ad pavorem terroremque inimicis ultro incutiendum, non falaricæ magnum stridentes, non amentatæ hastæ, non telorum & missilium nubes, non lapidum saxorumque nimbi, non globorum conglomerata agmina, non nitrato pulvere excussa tormenta, cruentam magis cladem stragemque ediderint, aut latiore aperuerint limitem, ad victrices catervas per demessa hostium cadavera explicandas.

O inexhaustum & nunquam intermorientem opum invidendarum fontem ac scatebram! O Potentissimam Opulentissimamque Divarum Eloquentiam! O orbis terrarum Dominam ac Reginam Vim Oratoriam! quibus ego te veham laudibus, quo verborum afficiam honore?

Tu ex fortissimorum Rhetorum offi-

cina & armamentario, a summo vertice ad imum pedis solum, tota Cataphractaria, & ferreo munimine, hamatisque laminis conferta atque contexta, non jam corporibus, quæ sola gentium perdomitoribus patuere, vim adhibes; sed in animos irrumpis, intimaque concutiens præcordia, omnes mortalium motus affectusque obnoxios tibi reddis, nutumque tuum & moderamen vereri cogis.

Tu sternere, excitare; frangere, recreare; extinguere, inflammare; componere, perturbare; famæ tradere, infamare; cuncta denique pro arbitrio imperioque miscere pollens potensque, victrix te ac triumphatrix infers, pullosque tuos atque alumnulos, qui palmas oratorias strenuis dentibus admomorderunt, non tantum pullatæ turbæ humeris inequitare das jubesque, verum in ipsis etiam diadematorum ac purpurato-
rum

rum cervicibus collocas, eosque tibi ac tuis stipendiarios habes, atque vectigal pendere subigis, quibus populorum greges tributa & vectigalia dependunt.

Ad hunc celsitudinis & potentatus gradum quam multos, omni seculorum memoria, Linguae in mucronem exasperatae & ardescantis, impetus, vehementia, & gladio ancipiti penetralior acies, subvexerit, Regumque imposuerit capitibus; si percensere ingrederer, dies me atque hic deficeret halitus.

Unum nunc, qui instar gerit omnium, ceterorumque luminibus splendore suo facile obstruit, memorasse fatis habebo, ingentem illum Petrum ab Arretio, elegantiorum literarum, & Humanitatis illius, quam laudamus, haud dubie principem, summumque Oratorem & Poëtam. Hic Martii spiritus orisque mordaci acrimonia, urenti sale, vibranti vigore,

re, quin imo fulmine terrifico, non tantum Sacerdotum, verum etiam Principum Flagellum celebrari, ab omnibusque prædicari, voluit meruitque; indeque sibi æternos induit titulos, & nomen suum, excuso etiam numismate, tanquam supremi dominii insigni, in famam posteritatisque memoriam emisit, quod sublimi verbere, non tergis tantum insonuerit vitati gregis, verum etiam potentissimos id tempestatis Dominatores, & non unius orbis Domitores Carolos, Philippos, Franciscos, ad flagra deduxerit sua, atque limina sua & altaria muneribus venerari, ad pedesque suos procumbere, & stipendiis tributisque servitutem auctorare coegerit.

Hoc, hoc demum est, opes, potentiam, dominatum, ipsamque adeo Tyrannidem capeffere, ejusque jucundissima perfrui voluptate, Eloquentiæ Duel-
latri-

latricis armis telisque horrentem ac minacem, cum Petro Arretino, Europæ, universique orbis, terrore, fulmina jaculari; tonitrua torquere; cœlum, mare, terram miscere; superbulorum, qui Sacerdotii Imperiique Infulis præfulgent, humeris equitem vectari; admirandisque lacertis, nunc frameas destringere, nunc gladios intentare, nunc fidas vibrare, nunc venena spargere & dissipare; postremo omnium mortalium, nullo ordinis honorisque discrimine, colla ac capita perfultare.

Ite nunc gentium victores, victrici lauro crinem innectite; aurato in curru sublimes atque resupini stete; nobilia fercula ostentate; catenata trahite agmina; triumphum magna pompa circumducite; Capitolia scandite; opima figite spolia; palmasque vestras Jovis in gremio Æternitati dedicate. Bellicæ vestræ lau-

G

des

des obstrepuntur & obruuntur clamore militum. Multum sibi ex iis centurio, multum cohors, multum turma decerpit. Alienis subnixi viribus & lacertis, victricia arma circumtulistis. Haud propriam vobis usurpatis gloriam. Orator noster, domesticis tantum accinctus copiis, privisque opibus & lacertis suffultus, quum tam nobilia designet facinora, solusque per se, & suis viribus, omnium mortalium, ipsorumque adeo Regum & Imperatorum cervices obculcet, atque insultet; & alios post currum triumphalem tractos jugulet; alios sub hasta & præconis voce divendat; sine milite, sine turma, sine cohorte; ipse Imperator & Exercitus: nonne omnes clamores plaususque vestros, omnes vestras victorias & triumphos, magnitudine sua obumbrat, vosque celebratissima bellorum fulmina, fulgore nominis sui,

fui , vel verius fulgure , delet & extinguit?

*Cedant arma togæ ; concedat laurea
linguæ.*

Quod si jam militaris ac triumphalis noster Orator , pace orbem donarit , gladioque vaginæ reddito , quietem & otium pati voluerit , ne sic quidem sublimi e culmine descendere , beatissimorumque regum unctis & præpinguibus fortunis fasces demittere cogetur : quin , ex adverso , omnem regalem magnificentiam , lumine ac fulgore suo præstinguet , ac longe infra majestatem suam subsidere jubebit.

Detineat nos paulisper tanti splendor spectaculi , tamque illustris claritudinis radios , summis saltem rerum fastigiis , libemus , avidisque oculis hauriamus.

Ecquid regalius , ecquid gloriosius ?
quam magnorum coetuum undis decu-
manis sese invicem trudentibus , atque
omni populo , effusissimo audiendi ar-
dore , humeros densente , unum con-
furgere , unum pleni habenas theatri sus-
cipere ; & nusquam insistente , nusquam
intermittente cursu , ceu perenni e sca-
turigine , Ifæo torrentius , verborum
profundere flumina ; aut veluti hibernas
nives , Ulixeo illo impetu glomerare ;
venæque Oratoriæ foecunditate , & in-
exhausta ubertate , mille oculos , mille
aures , mille animos ; non dico irrigare ,
atque admiratione respergere , sed in stu-
porem , sed in sacrum quendam horro-
rem , sed in attonitæ mentis ecstasin at-
que excessum demergere ?

Ecquæ tanta principalis fortunæ para-
tusque species , dignitas tanta , tanta sese
extulit pompa & majestas , quantam
præ-

præfert & diffundit, figurarum ornamento-
 rumque splendidis insignibus, pretio-
 sis monilibus, radiantibus stellulis, om-
 nique bracteato, segmentato, ac tessel-
 lato opere illusa, interstincta, atque un-
 dique circumlucens oratio? Hic Tyriis
 ahenis saturata purpura, & non uno
 murice tincta ardent dibapha: hic pellu-
 cida Serum micant tremuntque vellera:
 hic omnibus concharum prædis nobilio-
 res scintillant margaritæ: denique hic
 gemmarum, ignesque spargentium lapi-
 dum, tanta fulgurat vis & copia, ut
 omnes Croesi Craffique cristas tam regi-
 fico apparatus substringere cogantur.

Ecquæ opulentissimorum sceptrigero-
 rum horrea existunt, tantis congesta ga-
 zis? ecqui tam alti montes auri argenti-
 que ullis in thesauris consurgunt? quan-
 tas sibi divitias opesque copiosi sermonis,
 domi construit, & tanquam Phryxæo

ariete exspoliato , exaggerat Princeps Orator : quibus ille gazis thesaurisque non draconis instar incubet , avaroque circumplexu adhærescat , sed quos larga & liberali manu effundere , & quaqua-
versum disseminare , summæ deputet felicitati.

Ecquæ fortunatorum dapfilia & opima convivium , tam opiparis unquam dapibus , tam lautis ferculis , tam divino symphonicorum modulo , tam suavis omnium sensuum escis illecebrisque nobilitata sunt , famamque posteritatis meruerunt , quantis deliciis ac delinimentis pascitur , pascitque , vegrandis noster Orator ? Ille , Ille instructissima ostentat fercula , & dapes plus quam Luculleas : Ille omni symphonico concentu modulatione melodia , aures animosque titillat & demulcet : Ille , eruditi vere luxus convivator , odoro imbre con-
vi-

vivas suos perpluit; & nunc mellitos verborum globulos, ac dulciaria sesamo & papavere sparsa jaculatur; nunc croceum cinnameumque stillat rorem; nunc delicatissimis floribus ac violis discumbentes perfundit; nunc denique ex lecythis & pyxidiculis Dionis Prusæi, vel Maximi Tyrii, eam unguentorum dissipat fragrantiam, qua epulantium corda incredibili voluptate delibuta reddantur, &, ut ita dixerim, inebrientur.

Prius Oceanum manu expleverim atque vacuarim, quam exuberantem hanc Elocutilis Copiæ affluentiam & opulentitatem exhauserim: quemadmodum & vires meas debilitari sentio, nimioque fulgore quasi absorberi, ubi auratum illud solium, lucentibus gemmis distinctum, suspicio, in quo Diva Pitho, alta gerens sceptrum, residet, per magnificamque ejus aulam & Regiam, oculis meis obam-

obambulo , cujus columnæ , laquearia ,
parietes , pavimenta , universa denique
substructio , partim solido auro , argen-
to , ebore præradiat ; partim claris ardet
smaragdis , & flammis imitante pyropo ;
partim tessellato emblemate , & crusta
vermiculata renidet ; diemque sibi suum ,
nolente etiam sole , præstat : Ut Phoebi
mihi palatium videre videar , quod vi-
vis & vibrantibus coloribus mirificus
ille artifex Naso depinxit.

Tam celsam ac coruscam sedem oc-
cupanti Humanitati , nova decora , no-
va affundit ornamenta , Gygis annulus ,
dextra refulgens , cujus plus quam ma-
gica potentia , modo nemini vestigando ,
coelum , mare , terras , pererrat , om-
niaque penetralia , omnia vetustatis clau-
stra , Sibi patere imperat.

Nempe haud contenta Regina nostra ,
communi illa , & in propatulo posita
Eru-

Eruditionis suppellectile, recondita & alte abstrusa vocabulorum viscera inspectare, atque ad vivum persequere gestit, & ne minimas quidem voculas sub manus suas venire patitur, quas non, quæ, & unde domo sint, edere jubeat, & vel malo, fidiculis, atque omni tortorum instrumento admoto, fateri cogat.

Quod si misellæ ipsæ sibi exciderint, & præ senio ac vetustate, ne minimum quidem originis suæ vestigium aut volam prodere possint, divinam suam promittunt virgulam, cujus pollenti nutu, non auri venas, non metallorum fontes, referet, sed ab ultima inde antiquitate oblitteratam, & ipsis quoque, qui florentibus vigentibusque linguis usi sunt, extinctam verborum indolem, scaturiginem, & notationem, imis radicibus eruere, & vel ex Democriti puteo in lucem retrahere valeat.

H

Tan-

Tantum hoc ponderis habet ac momenti, tantumque dignationis & excellentiæ professori Literaturæ, & Humanitatis deliciolo, interius hocce confert artificium, ut supra ipsos Græcorum Romanorumque viros principes, atque in patria lingua volutatissimos, caput summo attollat jure, qui quæ ipsi nunquam subodorati sunt etyma & veriverbia, suis in cubilibus indagare, atque sagacissima, & veluti postico Sibyllæ afflatu nare, deprendere callet.

Rugosa fanna aërem forbeant, sublimiorum, ut salutari gaudent, scientiarum doctores, splendidamque hanc Varronis artem ludibriis vexent: nihil esse jejunius, ac macilentius, vociferentur, quam injuria temporum obrutis, & altius demersis verborum originibus expiscandis impallescere: ipso etiam mysticorum aërio campo magis lubricum & anceps
esse

esse Etymologicum studium in vulgum jactitent. Vobis, Varroniana proles, nihil uberius, nihil solidius, hoc vestro subtilissimo videtur artificio, exploratumque est, tum demum salvam fore summam Rempublicam, quum vocum, etiam vilissimarum, fugitivam indolem ab cunabulis inde usque, ultimisque natalibus, retrahere licebit.

Neget Theologici supercilii triste pondus, vel hilum referre, modo Coelum, dies noctesque, ardenti prece votoque adspiretur & anheletur, ejus vocabuli a prima stirpe inolitum ingenium adspexisse: Vos literosi Anatomici, syllabarum profectores, & volanti cultello Chironomontes, Coelum vos vertice tangere, vere prædicatis, & fastidiosam nationem, tanquam terræ filios, ex alto despectatis, qui sive quod sideribus Cælatum sit, sive quod minime Celatum &

occultum sit, five quod Cavus sit altifonus coeli clypeus, suspensusque ejus fornix & palatus, hoc nominis ei impositum esse, discussis sepultæ dudum memoriæ tenebris, luce meridiana clarius, evincitis & demonstratum datis.

Cavillentur Consulti & Caussidici lucripetæ, flocci pendendum esse, modo tenso folle domum remeare, & aureos montes incubare detur, aurum unde appellationem invenerit, in promptu habuisse: Vos inaurata statua donandos, & triumphali monumento posteritati tradendos vos esse, decernitis; si aurum vel ex Hebræo, vel ex Græco fonte emanasse, vel etiam Latio venam suam primitivam debere, palam feceritis; five quod mentes auruncet fascinetque: five quod aura sua & splendore, omnium mortalium oculos animosque præstringat atque illectet.

Infi-

Inficias eant Æsculapii popæ ærumno-
 fi, vel ciccum interdandum esse, num
 morbi pestisque notationes & etymolo-
 gicas rationes eviscerare valeas, modo
 malorum istorum fontem atque originem
 investigare, atque ab ægro corpore de-
 pellere detur. Vos ipsam Hygiam comi-
 tem & pedissequam trahere, & omnes
 morbos pestesque excantare posse, vobis
 videbimini, si prius, vel corruptionem
 virium, vel fatum vitæ, ex Græca stir-
 pe: posterius, vel a pessum eundo, vel a
 peredendo, id nominis induisse, de-
 cumbenti & animam agenti immurmura-
 veritis.

Abnuant angusta & vapida Philoso-
 phorum pectora, solidæ sapientiæ vel ra-
 mentam deteri, si unde vocabuli deriva-
 ta sit origo, minus rite teneatur. Vos
 eos demum sapientum gloriosissimo titu-
 lo dignabimini, quibus non tantum a pa-

lato, gustum explorante, appellationem hanc fluxisse compertum est; verum altius adhuc penetrare, atque in Laconica dictione, succum sonante, ipsa saporis incunabula venerari datum fuit. Hoc qui vestra e disciplina imbiberit, hunc verum merumque sapientiae succum hausisse praedicabitis, hunc bellum saperdam celebrabitis, atque hunc tanto ceteros sectae suae populares antistare pronuntiabitis

Quanto Delphinis Balæna Britannica major.

In altissimum hunc gradum evecta, & supra habentem nubila terram sublimata quum sit Diva nostra, haud est, quod quis miretur, si pro ingentibus gestis palmisque, ingentes spiritus, ingentes sumat glorias; & nobili fastu caput ferens, Aristarchique induens pulchrum

chrum supercilium, Criticum suum acumen & numen, ipsos etiam Cæsares, magnosque illos Romanorum Consules, abjectis imperii insignibus, venerari, atque adeo horrere doceat: omnesque in universum scriptores, qui monumentis suis posteritatem sibi devinxerunt, qua sacros, qua profanos, ad Tribunal suum procumbere, legesque suas & imperia pati, jubeat.

Hæc est humani generis tutelaris illa Dea, cujus unius luce ac radiis, illætabilis ignorantiae & barbariei nox depulsa est, quæ cunctis aliquando terris incubabat; omneque Eruditionis lumen & decus extinxerat. Hujus unius benigna & præpollente manu, infinitæ fordes maculæque absterfæ, infinita perfanata sunt vulnera, quæ non tantum integritatem nitoremque veterum monumentorum delibarent, verum ipsas illas principes,

cipes, ut se ferunt, scientias & disciplinas defœdarant, atque interneccione delere meditabantur: quas laudes si uberiore sermone exequi ingrederer, nec initium nec exitum inveniret oratio.

Vererer etiam, si hunc in campum exspatiarer, ne obsoleta nimis & contrita sectari, haud obefæ naris hominibus, viderer: quot enim non splendidæ & magnificæ volitant Orationes, in omniumque manibus versantur, quibus ipsi Humanioris Literaturæ Antistites, immortalia sua merita & munera, ingrata oblivione, & æruginosis malignorum invidiolis, minui & extinguere haud passi, pervictum dederunt, sine ipsis, eorumque lumine Critico si fuisset; non ceteris tantum disciplinis, verum etiam ne Theologiæ quidem, sanitatem, dignitatem, atque majestatem suam, fartam te-ctamque servari potuisse; evidentissimum-

mumque imminere periculum, ut cuncta ab æstu barbariei iterum absorbeantur, & tetra nocte, atque illuvie errorum sepeliantur, statim atque ipsi fere-num suum condiderint jubar, radiosque terris præbere negaverint.

Ne itaque actum agam, aut vestigiis incurram Virorum, hac in arte excellentissimorum, qui ferentibus ventis, & plenissimo velorum sinu, hæcce laudum suarum spatia emensi sunt; alia mihi ratione & via instimulandi estis, Gloriarum & Ambitionis Candidati, ad nobilemque Critices palmam capeffendam inflammandi.

In Græcis Latinisque monumentis qui habitat, & ceteris omnibus studiis, tanquam nugis & quifquiliis amputatis, dies noctesque volutatur, tandem condignum hocce laborum, & fuliginis, quam nocturnis lucubrationibus imbibit, præ-

mium reportat, ut numerosissimum illum veterum Scriptorum exercitum, tanquam supremus dux & Imperator Reipublicæ Literariæ, lustrare, sub ordinibusque & signa cogere, atque deribere pro arbitratu possit; eique absolutissima fiat potestas, alios ut principe loco donet, alios de gradu deturbet; alios primorum ordinum creet ductores, alios ad famulæ turbæ conditionem, & lixarum calorumque sordes detrudat, atque omnibus in universum, alta sede juridicus sedeat & quæfitor, judiciumque trepidis reis fortiatur, ac dispenset.

Huic Dictatoriæ potentiæ ne Cicero-
nem quidem suum eximet fastigium, quo
minus Latino Consuli, violatæ Latinitatis
grandis dica impingatur, acrique con-
vicio aures probe probeque effricentur.
Summo hoc fulgens magisterio castiga-
tissimam & limatissimam Horatii lingu-
am,

am, quantumvis Quiritium inclamet
 opem fidemque, ad exactiorem revoca-
 bit regulam, & politiore lima splende-
 scere docebit. Infinitum foret cetera id
 genus persequi. Ad aliud prævertere me-
 lius fuerit. Hic Latii parens, novusque
 Romulus aut Camillus, de jure Civitatis
 quæstiones exercebit, atque e loco su-
 periore pronuntiabit. Hoc ore Latino
 dignum; illud e media emerfit Barba-
 ria. Hoc elegans, & incredibili florens
 venustate; Illud inficetum, putidum,
 rus merum. Hæc structura plena & fo-
 nans allabitur; illa teretes & meliori
 succo innutritas haud placat aures. Est
 hæc stribligo, sartagoque loquendi. Ce-
 rebrum tam absongo horridoque verbo
 cui non excuteretur. Silices prius meus
 concoxerit stomachus, quam scabrosam
 adeo, verrucosamque orationem. Facef-
 fat in maximam malam crucem, tam im-

portunum vocabulum, eoque se auferat, unde sinistrum pedem intulit.

Guttula tantum vos respergo, ex immenso illo mari, in quo delicias facit, & regnat, Aristarchi præclara suboles; quibus & hoc, tanquam satellitibus suis, vacuum solutumque esse iussit Diva Humanitas, ut nulla Manium cinerumque reverentia, veteres illos vexare, raptare, distrahere, lacerare, minutis ictibus ferire, fecare, urere, excarnificare, truci laniena exercere, vulneribus conficere & contrucidare liceat, modo Medicam manum, & salutarem opem profiteantur & prætexant: idque adeo non per dedecus, & famæ detrimentum, ut, ex adverso, illustre inde nominis decus ad eos redundet, eorumque tituli inter Criticorum Coryphæos, & literati orbis Principes, consecrentur, atque in perennem seculorum memoriam immittantur.

Mag-

Magnas invidendasque concelebro opes, quæ vel ambitiosissimi capaces spiritus, gloriæquæ flagrantissimam sitim, satiare possint.

Sed hæc mera sunt crepundia, cirratorumque nuces, & nugæ multo maximæ, præ quod Humanitatis terminis & cancellis coërceri negans Critica, & astris celso vertice æqualis gradiens, revulsis religionum & anxie superstitionis repagulis, quibus plebeja pectora terrentur, ipsos etiam sacros Scriptores, qui divinum & falli nescium afflatum præferunt, jugum suum accipere, Heramque & supremam Arbitram fateri imperat.

Ridere libet Dominæ & Dictatrici nostræ, meticulosa illa & obnoxia Theologorum ingenia, qui Cœlestis inspirationis & auctoritatis splendore fracti, atque oppressi, vix judicii arbitriique ocu-

los erigere , & contra tollere sustinent: multoque tutius esse pronunciant , obvoluto vultu adorare , quam Coelorum reverentiam ac majestatem nimia confidentia violare.

Spleni non imperat , quum ab iisdem illis Religiosis , magnifica projici audit verba , & ad vulgum atque mulierculas ostentari , Divinam quandam providentiam , pro monumentis prophetarum atque Apostolorum excubasse , atque ut quam minime contaminata ad manus nostras devenirent , pervigilem curam agitasse : quasi Excellentissimæ illi Naturæ , a rebus nostris semotæ , longeque sejunctæ , quicquam accederet decederetve , si illibator Mofi , Davidi , Esajæ , aliisque Hebræorum scriptoribus , integritas constaret , quam Platoni , Pindaro , Homero , Ciceroni , Horatio , Virgilio , aliisque seculi sui ,
om-

omnisque memoriæ, ornamentis & miraculis.

A cachinno non temperat, quum omnes Summates, Medioxumos, Infimates Præsules, partim cæco, partim factioso fervore, non tantum pro sacrorum Codicum intaminata sanitate, tanquam pro aris & focis depugnare videt: verum etiam coelestes illos quidem, sed irritabiles animos, fluctus in simpulo movere, atque in mimo paratragoediari cernit; tanquam si sacrilegii nefandam maculam conciperent, temeratorumque gregem augerent, qui qua præfidentia, in libris Græcis Latinisque, Criticum mucronem destringunt, & Censoriam virgulam calefactant, eadem ac gemina audacia, teli sui aciem, in sacris Vatum monumentis, strenue exercent, ne situ ac rubigine obducatur, & minium, notas, obelos, stigmata, pro arbitrato dispensant.

Alia

Alia & meliora sapere, ac quam longe opus hoc Cenforium, absit ab irreligiosa & nefasta temeritate, docere potuisset & debuisset, illustris ille Marcus Meibomius, nobile, non Græcæ tantum, Latinæque, sed etiam Hebrææ Critices prodigium, ac demerso in tenebras orbi novus incedens Lucifer.

Hic quum, haud secus atque olim Hercules operas Eleorum regi locavit, in Hebræo Codice, quem infinitis mendarum examinibus insideri, Lyncea acie prehenderat, eluendo atque expurgando desudaret, & ex Criseos suæ dictatis regulisque, ima summis misceret, atque nunc verba expungeret, nunc sententias exturbaret, nunc integros versus exulare juberet, nunc universa etiam capita convelleret & labefactaret, adeo non sceleri sese affinem credidit, contemeratæque religionis labem suscepisse sibi visus est,
ut

ut quotidie *labiorum sacrificia decies millena summo Numini obtulerit*, identidemque, ubi magnum, & tanto Cenfore dignum, opus sub manibus procedebat, ingeminaverit. *Laudatus sit Deus, Laudabile nomen ejus. Quas ego grates, quas tibi persolvam laudes, luminis auctori fontique, qui immensi splendoris radiolo hanc mentem insinuasti, tantamque gaudiorum materiam Orbi, ex hoc Critico pectore, expromi, & illucere jussisti.*

Careret orbis terrarum tam demissis Deum supplicandi simul, simul gratulandi, formulis, nisi ipse noster criticorum princeps & Antesignanus, solennibus & propriis verbis eas præivisset, atque votiva veluti tabella in Æde Memoriae suffixisset: qui & hoc modestiæ suæ egregium atque unicum specimen poste-

K

ritati

ritati transmittere voluit, soli Numini acceptum sese referre, quod tantum Sacrae Critices donum, inde a captivitate Babylonica deperditum & consepultum, ipsisque Haggæis, Esdris, Nehemiis denegatum, possidendum usurpandumque sibi commisisset: simulque gratanter professus est, si tanto pro beneficio ac munere, divina altaria condigno victimarum honore adolendi sibi essent, non Hecatombas immolandas, sed millenos, & amplius, candidos auratosque tauros sibi incumbere jugulandos, pro ter millenis, & quod excurrit, foedissimis maculis, multoque pure exulceratis vulneribus, quibus partim turpi ignorantia, partim supina socordia, partim vesana audacia & libidine librariorum & operarum, ab ultimis inde seculis, sacrosanctum Veteris Testamenti monumentum obsessum oppressumque jacuisset.

Hic

Hic vero cavete, eas cicatrices, easque intelligatis labes, quas, omnibus linguis, haud satis introspecta genuina origo atque indoles imponit: hisce tam magis urgueri sacrum codicem, quam magis vetustatem fert, in ultimamque adscendit seculorum memoriam, omnes sani æquique rerum iudices arbitrantur: exploratumque habent, eas non nisi antiquissimis orientalium, & præsertim Arabum, monumentis adytisque perlustratis & excussis, percurari atque depelli posse.

Verum non is erat magnus Meibomius, ut vastum spiritum tam exilibus curis impenderet: jatraliptis, & patellariis medicis opellam hanc transmisit habendam, queis vacat omnes orientis angulos perreptare, atque ex viva adhuc & florentissima Hebrææ matris propagine & dialecto, emplastra & malagmata repetere,

quibus se linguæ sanctæ injurias relevare, ejusque male affecta membra, novo vigore ac decore recreare posse gloriantur. At vero ingens Criticus nobiliorem sibi desumere voluit provinciam, eamque sibi medicinam admovendam esse decrevit, quam, multos jam per annos, ceromatico collo in Græcæ Latinæque Critices palæstra exantlaverat, semperque sibi ferrum & flammam præsto esse iussit, quibus Davidi tabidum effoderet oculum, Esajæ crus fractum amputaret, Jobo suppuratum brachium præcideret, Ezechieli tumentem strumam exsecaret, Omnibus carcinomata, & alte hærentem visceribus pestem, extirparet.

Tam splendido in munere & curatione, facem prælucebat tanto Æsculapio, omnibus sæculis quæsitæ, omnibus ignoratæ Hebræorum Metrice, quæ ut cum hoc novæ auroræ prænuntio nata, atque in
lucem

lucem edita erat, ita, proh dolor! eo extincto simul occidit, antiquisque tenebris obruta & demersa jacet. O deplorandum & luctificabile orbis terrarum fatum! O damnum nullis unquam remediis refarciendum, nullis pretiis redimendum! O stultam Principum Regumque avaritiam, & auri facerrimam famem, quibus ego te diris & devotationibus mactabo! Tu rebus humanis majorem diem, candidioresque soles invidisti: Tu mortalia pristinae nocti iterum damnaisti & mancipasti; quod lucidi hujus Phosphori Criticum numen, debito munerum tributorumque honore, propitiare pigrata sis.

Etenim ut excellentissimam artem justis præmiis condecorare discerent Mæcenates, (neque enim lucrum inhiasse ficcum hominem, cui aquæ Potori nomen a sobrietate inditum, vel suspicari

fas fuerit) utque mysterii haud gratis evulgati, sed magno Imperatorum Regumque ambitu, & majoribus adhuc donis præmiisque, foras evocati, laus decusque tanto illustrius floresceret, negavit bonus senex, se Criticam hanc Scripturarum clavem esse expromtutum, nisi auro contra rependeretur.

Lapsus sum; ne universus quidem hic terrarum globus, in fulvi metalli glaciem, Midæ alicujus attactu, revinctus, tantum pensasset arcanum; quum tamen se aliquot centenis aureorum nummorum millibus haud difficilem imperviumque fore, professus sit, ad eamque munificentiam Imperatorem, Principes, atque omne nomen Christianum ultro invitaverit.

Sed in altiori adhuc fastigio Tribunal suum collocat Diva Critice; eoque adspirat, quo ne Ipsi quidem Meibomii
ani-

animos sustollere unquam ausi sunt. Ubera scilicet Palladis, a teneris inde unguiculis, bibere, avidisque haustibus ducere solita, venas ac medullas suas non tinxit, non coloravit, non infecit, sed penitus penitusque saturavit purpureo illo Eloquentiæ succo, qua solos Græcos Latinosque, tanquam pupulos suos & delicias, Natura dignata esse videtur, cujusque divina plane ac coelestis temperies, sublimis spiritus, & simplicitate mista majestas, in aureæ illius ætatis foetu ac progenie, ad miraculum usque effloruit.

Hoc virginali Musarum lacte, ac sacro lato latice, enutritus ac saginatus Criticus, non aliam orationem pro sana integraque agnoscet, quam quæ hisce e fontibus & scatebris dimanat: atque omne in universum dicendi genus, quod non ad Fabii, Rhetorum principis & vex-

vexillarii , laboratissima præcepta excultum , perpolitum , elimatumque sit , tanquam delicatissimi sui stomachi odium fastidiumque adspernari , & corrugata nare procul a se aspellere non dubitabit.

Hanc autem unicam veræ Eloquentiæ speciem formamque , a Cicerone ad summum splendoris culmen subvectam , quum sacri scriptores nunquam adspexerint , animoque informarint , fierine poterit quin in gravissimam Ciceroniani alumni censuram incurrant ? eosque nunc humi adhærescere , nunc lutulentius fluere , nunc falebris & incilibus hiare , nunc incultu illuvieque sermonis horrere , nunc opima & adipali Afianorum dictione tumere , nunc aliis laborare vitiis pronunciet : tam censorieque increpitos dimittat , ut gratiam iis facturum videatur , si scite politeque loquendi tantum laudem palmamque

que iis adimat, ac non simul religionem, debilitet convellatque, quam sine palæstra Ciceroniana, sine Fabiano nitore, sine lautitiis illecebrisque Terentianis, scripto consignare, mortalibusque insinuare, in animum induxerunt.

Hunc Rhinocerotis Censorium nasum, non nisi Apollineo nidore placandum, gessit, in sacrosque auctores erexit, splendidum illud Humanioris disciplinæ decus fidusque Petrus Bembus, Leoni Decimo, magnanimo illi Elegantioris Literaturæ Altiori Statorique, a secretis deliciisque, quem Petrum, non tam purpura Romana, atque a Pontifice proximi sacerdotii infulæ decorarunt, quam Eloquentiæ, quam Poëtices, quam Humanitatis immortalia ornamenta atque insignia illustrarunt, in famamque atque perennes titulos ire iusserunt.

Hic ne incredibilem dicendi venerem

L

gra-

gratiamque , qua vigebat, præfloraret ,
Ciceronis Deos immortales ab interitu
revocare maluit , quam unius Christia-
norum Dei nomine atque honore , li-
matulas illas suas atque politulas Cicero-
nianas chartas commaculare: idemque
Serenissimo Venetorum Patrum Confes-
sui exemplum præbuit , ut Pontificem
Maximum solenni adoratione veneraturi,
Eum Deorum Immortalium sacras vices
gerentem consalutarent.

Delicatuli adeo palati , & sublimis
gustus Criticus , quo loco graduque He-
bræorum Vatum Apostolorumque mo-
numenta locaverit , vel me tacente , sa-
gaciter subodorabimini , ne tamen non
vox mea , officio , quod in præsentia
suscepit , fortiter defuncta videatur ,
haud vos celabo , tam mirifico in pre-
tio sacros auctores habuisse hocce Mu-
sarum unicum delictum , & Humanita-
tis

tis columen, ut Pauli epistolas, *Epistolaccias* patrio idiomate insigniverit, & perhonorifico misellarum litterularum titulo, thuri piperique involvendo sacraverit; & sancte dejeraverit, si lacrymosas chartas, occinente cornice evolutas, & non nisi multo labore exsudatas, vel semel adhuc exantlare haberet, periculum fore præsentissimum, ne omnis sibi Latinitatis flos honosque exaresceret, & Ciceronianæ venæ limpitudo crassis Hebræorum fordibus oblimaretur.

Eamus nunc homines Theologi, Gratiis ac venustatibus omnibus iratis in miseram hanc lucem editi; & surdo palato, hebeti gustui, omniumque sensuum stupori, inde a teneris damnati; Paulos, aliosque Divinos scriptores, immensis præconiis vehamus, & copiosos, uberes, grandes, celsos, heroicis sensibus affectibusque exaggeratos, ac vere Cœlesti

ore spirituque supra omnes Demosthenes
& Cicerones sublimatos, percelebremus:
Vos Humanitatis præsentes, Græcæque
ac Latinæ Eloquentiæ præfides ac pro-
pugnatores, tantum dedecoris & detri-
menti, in Literatam vestram Rempubli-
cam, ab illiterato illepidoque grege im-
portari, haud lentis oculis animisque
adspicietis, importunasque illas glorias,
quibus Elegantissimæ vestræ, & omni
numero absolutissimæ disciplinæ, maje-
statem, nos turba minuimus violamusque
superstitiosa, animose & magnifice depul-
sabit, atque artis vestræ excellentissimis
luminibus, tantam labem ac maculam
offerri & offundi, gravissime indignabi-
mini, nec minus acriter ac vehementer
ulciscemini.

Eamus Veterum Oraculorum mirato-
res, qui vitam non vitalem duceremus
nisi sitim quotidie ex Sioniis hisce fonti-
bus

bus restinguere, & pectora irrigare daretur: Eamus, &, impresso labris digito, adoremus præfulgentis & inaccessi folii radios, ex splendidissimis vaticiniis emicantes: stupeamus torrentis ingenii redundantem ubertatem, ardoremque, quo Prophetæ graves, excelsi, magnifici, incedunt, eorumque oratio acris & incensa sese effert, & novis identidem pabulis atque alimentis ignescit & inflammata fertur, ut Pericle potentius fulgurare & tonare, Platone illecebrosius animos illabi & insinuare, Demosthene pugnacius & lacertosius perrumpere ac prosternere, ipso denique Cicerone imperiosius mentes, quodam veluti clavo, gubernare & moderari nobis videantur. Vobis, quibus Sionis colles præbicipite Parnasso, Musarum vestrarum amoenissimo domicilio, steriles & emortui deputantur, quique Heliconia thyma dies

noctesque circumvolitatis , floriferis ut
apes in saltibus omnia libant , omnia sic
itidem Apollineorum vatium aurea dicta
depascentes , vanæ tantum umbræ &
species volare videntur pelliti illi Fatilo-
qui gentis , cuius incultum & turpiter
hirtum ingenium , excellentem illam
Eloquentiæ vestræ imaginem , ne suspi-
cere quidem , nedum capere atque tueri
potuit : omnemque illam tanto opere
buccinatam a nobis amplitudinem , sub-
limitatem , ac Cœlesti Rege dignam
Majestatem , si ad vestrum illud eminens
atque expressum exemplum contendatur,
tumidam quandam , ac ventosam , & Asia-
tici cœli fidere afflatam grandiloquentiam
& pompam pronunciabitis : vel verius ,
meteora quædam , scintillantes faces , ig-
niculos haud ex solido lucentes , & flam-
marum sparsos globulos , ex incensa affe-
ctuum exhalatione , evanido fulgore vi-
brantes.

Maeti

Maſti eſtote tam nobili ſtomacho ,
 tamque erudito & eleganti faſtidio ,
 Græcorum Latinorumque librorum hel-
 luones , quibus ex alto naſcea commo-
 vetur , atque inteſtina concutiuntur ,
 ubi Hebrææ modulatorem moderato-
 remque Lyræ , quaſi omnes Horatios
 Pindarosque altiſono plectro delere me-
 ditaretur , Dei ſui laudes auditis concele-
 brare. Quod auctoritate ac Maieſtate fit
 circumveſtitus , & jubare veluti amiculo
 circumfuſus , Coelos tanquam vela &
 aulæa intendat : aulasque ſuas & ſacra
 palatia in aquis contabulans & coag-
 mentans , nubium triumphali curru ve-
 hatur , ventorumque alis libratus ince-
 dat ; igne ante faciem ejus vorante , &
 degraſſante , ejuſque latera atris nimbo-
 rum globis , & tempeſtatibus , undique
 circumſtipantibus.

Non Dircaï inſtar cygni multa aura
 levare,

levari, sed nubes & inania captare, ac præcipitem ruere decernitis, eundem illum plectripotentem Abramidarum Regem, quum mortis implicitus laqueis, Stygiisque Orci gurgitibus haustus atque circumdatus, Jehovæ, præsidii, arcis, propugnaculique sui, præsentissimum Numen, hisce coloribus expingit. Inclamatus a me Jova, imploratus a me Deus meus, vocem meam de suo exaudivit palatio, meaque ad eum quiritatio, in ejus penetravit aures. Tum commota contremiscere tellus, & concussa montium fundamenta cohorrescere; namque nasus exarferat illi. Fumum naribus exhalans, ardentem ignem faucibus ejaculans, prunisque exardescens, proclinato coelo descendebat, ac subjecta pedibus suis caligine, Cherubo inequitans volabat, seque ventorum alis suspensum librabat. Circumjecerat autem sibi latebram

bram tenebrarum, nimbosarumque aquarum, & spissarum nubium quasi æthereum umbraculum. Quibus nubibus a fulgore Ipsum antecedente exuberantibus, grando & corusci ire carbones. Et Jehova in Coelis intonante, Altissimoque suam edente vocem, grando & corusci ire carbones. Telaque sua vibrans, Coelos jussit diluviare, tortisque fulminibus eos colliquefecit. Et nudati sunt aquarum gurgites, imæque moles patefactæ mundi, ad increpationem tuam, Jehova, ad spirantem ex naribus tuis turbinem.

Hæc, hæc esse aurea flumina, hæc corusca fulgura, hæc altioris & Divinæ cujusdam mentis immensa pondera, infra quorum decus & magnificentiam, Pindari, Horatii, omnesque illi testudine sua nobilitati fidicines, quantumvis sibi sublimi vertice fidera pulsare videantur,

M

con-

confidant, nos humilia & angustiis circumfessa pectora jactemus: ad hanc coelestem grandiloquentiam, veluti ad venam, ex ipso Patre luminum largiore impetu emanantem, toti religiose inhorrescamus, attonemur, & venerabundi procumbamus: Vobis queis beatiore vena madefieri quotidie conceditur, quique Parnassidum Nympharum Nectare, & succo Ambrosio ebrias, suaviterque faucias mentes geritis, has inconditas, despumato vestro judicio, & grandiores carminis offas, male digeritis transmittitisque, & tanquam ampullas & sesquipedalia verba, aures teneras & scitule tornatas verberantia, exploditis atque exculcatis.

Eamus itaque, postremo, quibus Christiani gregis pascendi, sanctique Spiritus perenni ubere, ac jugibus aquis, enutriendi, incumbit munus: non tam Pindarici, quam Davidici fontis plenos vividos

vidosque haustus ardente fiti capiamus; non tam Virgiliano Ovidianoque, quam Esajano stylo penitus contingui atque inundari gestiamus, ex uberrimisque vaticinorum Dei virorum pratis, gemmantes flores, odorata ferta, suave olentes corollas, ex alto ductas figuras, gravissima emblemata, vibrantia orationis lumina & insignia, inexhaustum denique, ut misellis nobis videtur, ac vere Divinum verborum ac sententiarum apparatus undique carpamus, instruamus, & supplicationibus, concionibusque nostris intexamus. Verba precantia Electis & Fidelibus Jesu Christi præituri, Deumque ore publico veneraturi, gloriosissimis illis titulis Sacrosanctum Numen convestiamus, quibus ipse se regaliter circumdedit, quosque ministerio Vatum suorum Ecclesiæ in gremio commendavit. Omnium aures, oculos, animos Cœ-

lestis Patris reverentia ac sacro horrore perfusuri, atque e facibus terrenis sublimem evecturi, Eum compellemus Tremendum agminum exercituumque Dominum, qui præpotenti nutu coelum, terras, maria concutit & collabefactat. Cujus immensam gloriam fiderea compages lætis ignibus undique exultans, oculosque adludens, canoro modulatu concinit ac concelebrat, arcano illo mutoque sono ultimas terrarum oras penetrante. Qui lumen habitat inaccessum, eos spargens radios, eum vibrans fulgorem, quo omnis mortalis acies debilitetur & hebescat, quemque ipsi Seraphici spiritus, obnuptis alarum tegumento vultibus, adorare cogantur. Ad cuius folium coelestibus scintillis circumlucens, & igneo fluvio cinctum, millies milleni apparent satellites & stipatores, angelorumque innumeræ myriades jussa capeſſunt; ventorumque ac flammarum ritu faceſſunt.

Qui

Qui e palatio suo sese efferens, & cacumina calcans terrarum, montes sub pedibus suis contabescere; valles discedere, & ceræ instar, æstu ictæ, eliquescere cernit. Qui minis suis mare increpitum exficcat, magnæque abyssi profunda arefacit, piscium innumera sobole præfati intermoriente. Qui coelos convestit lugubribus, ac veluti sacco involvit cilicino. Qui solus immortalitatem possidet; & quem penes omnes in universum gentes non guttam in fitula, non ramentum pulvisculi ad bilances implere valent.

Hæc aliaque id genus magni & tremendi Regis insignia, & solennia decora, Coelo ipso demissa, calente pectore, ardentibus oculis, composito vultu, dispanfis manibus, agitato corpore, actione omni inflammata, ipsaque mente supra nubes quasi educta, eodem Spi-

ritu quo vatibus infusa sunt, Deo nostro
refundere minuti Oratorculi conemur;
& per laxa & numerosa temporum spatia,
Seraphicum illud Ter Sanctum Jehovæ
Exercituum ingeminemus, ad cujus so-
num limina postesque intremant, populi-
que corda intimo venerationis sensu ictu-
que concutiantur. Vobis Heroica, & ple-
bejis superstitionibus intacta atque inte-
merata pectora, dithyrambico cothurno
desævire, sesquipedalia verba eructare,
bullatas nugas ampullari, vitioso vento-
soque tumori plenis velis indulgere, Bac-
chanal exercere, omnibus denique Evii
Patris thyrsos in furorem datis Mænadibus
& Mimallonibus, cum suis raucisonis
& perterricrepis bombis, acrius furere
atque insanire videbimur; nosque cum
Dei nostri horroribus & religionibus,
longum valere jubebitis.

Eo jam videor subvolasse, ut altius
con-

contendi non possit ; fastusque regale
 spirantis vel laxissimum finum me imple-
 visse, negare equidem haud sustinebitis,
 studiosi Adolescentes, qui tanquam flos
 juventutis delibatus, cornua arrigitis, at-
 que Ambitionis in gremio pulcra & præ-
 clara omnia minamini.

Sublimior tamen adhuc impetus vola-
 tusque mihi arripiendus est, quem dum
 adorno, atque exhaurire molior, utinam
 mihi alatus ille Poëtarum cornipes terga
 commodaret, & Pegaso, Sacro illo Pe-
 gaso, magnum per inane invehî, & astra
 superascendere daretur. Jam dudum fane
 Orationem meam ad se rapit, univer-
 samque absorbere postulat, Divina illa
 Poëtica, quæ Dædaleis librata pennis,
 grandiumque alarum remigio levata,
 æthereas appetit domos; in altosque nu-
 bium tractus sese condens, centeno gut-
 ture nititur, & immortalî ore recinit re-
 sonatque.

Hic

Hic vero non possum non vehementius modestiam emirari Reginae Literaturæ, quæ, Humanitatis titulo, sese supra reliquas doctrinas tantum extulisse contenta, quantum humana inhumanis, vel etiam pecuinis, antecellunt, non Divinitatis potius sumserit honorem splendoremque, quippe quæ, Pierius ubi calor & æstus incidit, acremque animi vim succendit, non humanis ultra cancellis circumscribatur, sed coelestibus quibusdam stimulis, & furore Divinitus immisso, rapiatur: quam ob causam viros Poëtas, tanquam magnos Coelitem natos, & omnis sapientiæ Patres Ducesque, suspexit atque devenerata est universa antiquitas, eorumque nomen ac memoriam religione & caerimonia Deorum immortalium consecravit.

Huncce Divini cujusdam spiritus afflatum instinctumque quicquid crepue-
rint,

rint , atque etiamnum crepent , qui altius rebus mortalibus capita extollunt , sapientiæque , qua humanæ , qua divinæ , Patres & Antistites sese ferunt ; solis Vobis , solidis & verbis & factis , vindicare , immissaque manu asserere datum est , Heliconis beatissimi cives & incolæ : Vobis , Phœbeis oloribus , honorem hunc proprium perennemque sanxerunt , ingeniorum supremæ Dominae & Arbitræ , Pegasides Sorores : Vobisque , albæ gallinae filiis , decus hoc potenter arrogarunt.

Ludificari vobis suave prolubium est , & naso adunco suspendere Infulatum ordinem , nostrorumque temporum Eumolpidas , qui non Cithæronis sacratissimis collibus , sed Sionis vertice , non ab Apolline , sed a Jehova Exercituum adspiratis incalescunt ignibus. Faceto eos sale vestro perfricare , longeque ac late

N

riden-

ridendos propinare, splendida vobis di-
ctat bilis, quum pro concione sese ja-
ctantes, atque in pullato popello, &
mulierum coetibus, tanquam sua in au-
la, dominantes, vultu lacunaribus affixo,
spiritum ex alto evocant, atque e coelo
sermonem prolestant.

Vobis, vobis, simul atque pennipo-
tentis vestri mannuli dorsum inscendistis,
profiteri & prædicare fas jusque est.

Est Deus in nobis, agitante calesci-
mus illo:

Sedibus æthereis Spiritus ille venit.

Sane quid Divinius quam, post foecun-
dos calices, pulcre potum, madidisque
alis, cum Rudiaë alumno, ad carmina fun-
denda profilire; & Dominis Cyrrhæ Ny-
sæque possessa, Phoebi, inquam, &
Bacchi amabili ardore inflammata pectora
con-

concutere , & immiffis habenis Poëtico
 furori tradere ? Quid Coelestem magis
 instinctum , atque ex alto illapsum pro-
 dit spiritum , quam Pierio sub antro Del-
 phicam laurum commordere , & voca-
liffimum eloquium canoris ac late reso-
 nantibus nectere modis : vel Entheum
 quaterre thyrsus , & centum sibi voces ,
 centum ora , centum linguas , etiam in
culice dicendo , deposcere ? Quid fide-
 rei & purioris ætheris afflatum , atque
 beata commercia , potentius adstruit ?
 quam Deo plenum , & Apollineo œstro
 percussus , unguis rodere ; digitos ipsos
 demordere ; auriculas circumscalpere &
 rubefactare ; frontem tundere ; caput
 verberare ; oculos celeri rotatu versare ,
 aut uno in obtutu , trabali velut clavo , fi-
 gere ; crebro pedis ictu pavementum
 vexare ; gravidum pectus spisso succussu
 subsultuque exagitare ; tensis faucibus

Cantatrices Deas inclamare ; follicanti-
bus buccis pulmonum ventos urgere ;
ardentem camino massam percoquere ;
denique foecundum uterum felicissimo
nixu dissolvere, carminisque foetum ex-
cludere, quem ex ipso Jovis capite pro-
fluisset, liquido jurare fit.

O immortalium religioso honore cul-
tuque dicandum Numen ac Lumen poë-
ticum ! O coelestium fatu edita Diva
versificatrix ! quibus ego te titulis orna-
mentisque induam ? qua opima fatis at-
que exuberante oratione, inexhaustam
tuam foecunditatem, tuumque ventrem
partumejum, novos usque & usque fru-
ctus, coelo dignos, superfoetantem de-
cantabo ?

*Non mihi si linguae centum sint, o-
raque centum,*

Fer-

*Ferrea vox, omnes Fætus compren-
dere formas,*

*Omnia Venarum percurrere nomi-
na possim.*

Vestræ opis, Vestræ viviparæ virtutis
est, Phœbei Vates, mirabile illud lætis
Phrygibus fumen superare, nunquam vi-
sis triginta mamillis clarum, scrofaque
alba, Æneadis rem prolemque porten-
dente, foecundiores, nunc robustioris car-
minis frustra editis, & Sophocleo hiatu
Tragicum bacchantes, buccas rumpitis,
ingentique enixu molimini, quod pulmo,
animæ prælargus, anhelet: Nunc Pindarici
fontis haustus non expallescit, sed pro-
fundo illo ore, torrentis instar, late dilu-
viem meditantis, per audaces dithyrambos
verba contorquetis, & devolvitis: Nunc
Alcæi vel Orphei aureo plectro, sonum sa-
cro silentio dignum movetis, cui non tan-

tum functorum Manes, & pallentes umbræ, bibulas præbeant aures, sed etiam Eumenidum capillis impliciti angues, cristas submittant, & bellua centiceps, caudam remulcens, atterensque, trilingui ore, tanquam Orcum triumphanti aduleatur: Nunc Stentorea voce Heroicum intonatis, cornua quod vincatque tubas, & vasta mente arma virumque sonatis, currusque, & equos, & facies adspicitis Deorum, qualisque Rutulum confundat Erinnyes: Nunc campo decurritis,

*Per quem magnus equos Auruncæ
flexit alumnus,*

& stricto Satyræ ense, Lucilii in morem infremitis, aut cornibus foeno insignitis prælia meditantes, pedibus pulverem spargitis: Nunc Trossuli instar, læti & alacres volitatis, & mordentibus salibus,
acri-

acrique fanna vernas agitis equites, & liberali manu alapas dividitis & dispensatis: Nunc numerisque animisque Archilochi, truces deproperatis jambos, aut celeri & famoso hendecasyllabo arroforibus vestris laqueum mandatis, mediumque ostenditis unguem: Nunc Æoliæ more puellæ, aut amabili illo atque amatorio pede Anacreonteo, calores vestros fidibus committitis, & verba chordis sociantes, Lyæum Patrem, curarum dormitorem, Dias Aganippides, auream Venerem, illique semper hærentem Cupidinem, cum Gratiarum gratiosissimo celebratis choro: Nunc flebili elego saxi & quercubus opploratis, & vocem moriente cygno dulciores, lacrimis toti exstillatis, & guttatim contabescitis miselli amatorculi: nunc eodem modulo triumphos canitis, & beati lectuli memores, gaudia vestra, ac læta furta, posteritatis memoriæ consecratis

Dici-

*Dicite io Pæan , & io bis dicite
Pæan :*

*Incidit in casses præda petita
meos.*

Nunc Rubri hortorum Custodis sacris ini-
tiati , Ovidii ad exemplum , aut Arbitri
elegantiarum , liquido plasmate mobile
guttur conluitis , & patranti fractoque
ocello eliquatis , lumbum quod intret ,
& tremulo versu urticam scalpat ;

----- *Incendi quo frigidus ævo
Laomedontiades , & Nestoris hernia
posset.*

Nunc denique graviore thyrso icti , &
insolito oestro furentes , avia Pieridum
loca peragratis , nullius ante solo contri-
ta , indeque insignibus coronis tempora
velatis , unde perpaucorum frontes se-
qua-

quacibus ac circumlambentibus hederis
sunt redimitæ: atque proculcatis terrilo-
quorum vatū minis & religionibus,
horrores animorum tenebrasque radiis
veluti solis, ac lucidis melioris diei telis
discutitis; claraque cæcis mortalium
mentibus lumina præpendentes, eos
acrium dominorum iugo degravatas cer-
vices exuere docetis.

Hæc sunt Divinitus percussæ incensæ-
que mentis illustria documenta. Hoc est
infidens pectori excutere Numen. Hoc
est ipsum induere Deum, ejusque frenis
& calcaribus temperatum, concitatum,
& admissum inter fidera spatari, Cœli-
tum epulis adhiberi, Divos inter laurea-
tum, fluidoque lumine tempora nimba-
tum, recumbere, purpureo ore Ambro-
sia vesci, &

O

--- *Mediis*

---- *Mediis discumbere in astris
Cum Jove, & Iliaca porrectum
sumere dextra
Immortale merum.*

Faceffant in posterum inficetæ illæ
& importunæ Suffenorum vocolæ, qui
felices vestros jactant cineres, Viri Phœ-
bolepti & Musopatacti, e tumulisque
vestris ac fortunatis favillis, leviori cippo
contectis, rosas violasque subnasci atque
excrefcere venditant: præficarum mife-
rabiles næniæ! omnibus fistulis exsibi-
landa mortualia! quasi vero Heroes Pe-
gaseos in Orcinum thefaurum contrudi,
familiæque & peculio Proferpinæ aggre-
gari fas verumque foret.

---- --- *Non ego quem vocas
Dilecte, Mecænas obibo:
Nec Stygia cohibebor unda.*

Ab-

Absint inani funere naniæ:

Luctusque turpes, & querimoniæ:

Compesce clamorem, ac sepulcri

Mitte supervacuos honores.

Hæ sunt Phœbeis alitibus dignæ voces, qui negata vulgaribus coetibus via iter attentantes, celeres quatiunt pennas, invidiaque, & ipsa Libitina majores, udam humum spernunt, per liquidumque æthera lucidis immortalium sedibus sese immiscent. Venusino quis fidem detrahat cygno, mortis infinitum imperium hoc epinicio insultanti?

Exegi monumentum ære perennius,

Regalique situ Pyramidum altius:

Quod non imber edax, non Aquilo

impotens.

Possit diruere, aut innumerabilis

Annorum series, & fuga temporum.

Non omnis moriar. ----

Quis vel minima vanitatis labecula
adspergere aufit coelesti contubernio con-
gruentem animæ altitudinem, & astris
æquales spiritus, in quos uno ore cun-
cti concinunt conspirantque Vates? quum
Alipedem Gorgoneum, Tyrio ostro in-
stratum, & phaleris bracteisque sonore tin-
nientibus exornatum, incendentes, sese
terris eripiunt; & canorem, pro sua quis-
que virili, liquido gutture emittunt, quo
valles, montes, maria, extremæ ter-
rarum oræ, ipsaque coelorum convexa
resultent;

----- super alta perennis

*Astra feror: nomenque erit inde-
lebile nostrum,*

Hæc

Hæc sunt Literarum Elegantiorum immensa, nullisque terminis coërcenda spatia; hi ditissimi & opulentissimi Humanitatis fontes, & scaturigines; quibus qui ad plenum sese ingurgitaverit, immane dictu est, quam rapido cursu volatuque se vulgari illi Doctorum turbæ, & fæci, quantumvis superbo principum titulo refulgeant, sit exempturus, ac veluti Jovis armiger ales, vastis pinnis subvectus, inconnivaque oculorum acie vigen, purissimum æthræ locum conscensurus. In hoc altissimum domicilium, augustumque fastigium, qui sese generoso nisu sustulerit, atque Dædaleo Icaro velocius immiserit, simul miserabitur, simul ludificabitur curvas illas in terram animas, & coelestium inanes, quæ in caligine & tenebris volutantur, & fumo ac vitreo fulgore seque, aliosque, pascunt.

O 3

Hic;

Hic, si ex supremo Literatæ Majestatis folio terras despectare, & lumina per Religionum Præsides, Justitiæ Antistites, artis Æsculapiæ Antesignanos, Sapientiæque Proceres ac Primipilos circumferre vacaverit, non temperabit quin effuso cachinno concussus, inexpletumque ridens hanc vocem rumpat

--- --- *It nigrum campis agmen.*

Haud secus ac si formicarum nidificia burrire, vagisque discursibus late fervere videret.

*Suave, mari magno turbantibus
æquora ventis,
E terra magnum alterius spectare
laborem:*

*Suave etiam, belli certamina magna
tueri,*

Per

*Per campos instructa , tua sine
parte pericli.*

*Sed nil dulcius est , bene quam
munita tenere*

*Edita doctrina Sapientum templa
serena :*

*Despicere unde queas alios , pas-
simque videre*

*Errare , atque viam palantes
querere vitæ.*

Hic vero recentia , atque multo spa-
tiosissima sese laxant curricula , quæ oculo
permetiri , ac animo complecti nullus
possum , ad quorumque vastam ampli-
tudinem , vel Lyncea lumina torpesce-
rent , atque heberent.

Exigendum scilicet nobis est , atque
ex fundamentis præclare jactis enudan-
dum , quanta in inanitate versentur ,
quan-

quantumque Elegantioribus Literis ludibrium debeant, omnes illi Vittati, Togati, Palliati, & Barbati Patres, qui principum Eruditorum titulo tumentes, capita altius sustollunt, & dictatorum sumunt supercilium, quum tamen Reginae nostrae, cacularum militarium, semilixarumque, gradum, vix tueri posse videantur.

Huc proinde adeste omnes sannarum facetæ vernilesque species; ciconiarum crepitantia, & a tergo pinsentia, rostra; auriculæ albæ Arcadici pecoris; & Sirio vapore afflatæ exertæque linguæ: Vestram Humanitas opem, vestram vocat poscitque fidem. Fortem firmamque navate operam Heræ vestræ, quæ suis ipsa manibus vos effinxit, & fodicantibus fauciantibusque aculeis donavit.

Ulcisci ardet potentiae opumque suarum turbatores, perversores, usurpatores:

res : qui rerum humanarum divinarum-
que Dominam , ex principe , quem in-
fidere solebat & debebat , loco , præ-
cipitem egerunt , atque in imo subsellio
vix precarium gradum retinere , & lan-
guentem trahere spiritum permittunt.

Vulsa barba exagitare , & longis fi-
phonibus implere gestit , importunos
illos clamatores , & promercialium nuga-
rum institores , qui in literariis mercatibus
nundinisque , speciosis Theologorum ,
Juris prudentum , Medicorum , & Phi-
losophorum nominibus , paupertinas re-
culas , & pannos multis jam seculis
detritos atque obsoletos , pro purpura ,
auro , gemmis , solidisque mercibus
venditantes , Principatum sibi arrogant
sapientiæ , ex ruinisque ac spoliis ele-
gantioris Literaturæ crescunt fulgent-
que.

Sed non sic abibit. Haud impune ul-

P

tra

tra officinam suam frigere, dignitatem jacere, majestatemque minui ac pollui patietur. Dominatricibus illis disciplinis elatos inflatosque retundet spiritus. Ex Eruditionis folio deturbatum ibit ventosas illas & futes scientias, quæ vano fulgore tecta præferentes sceptrâ, suum incubant imperium.

Has imperiosas Dominas fucum facere adolescentulis, & glaucoma oculis incuriosæ juventutis objicere, demonstratum dabit: simulque pervincet, eas, ut dominatum male partum fulciant adfirmantque, eadem, qua sese involverunt, ignorantia, omnes suos sectatores implicare; altissimamque quandam rebus humanis invehere noctem, & spissas tenebras longe lateque diffundere, quarum beneficio præsidioque libere grassentur.

Quod tamen vobis in aurem dictum sit, & tanquam grandius arcanum, bene

bene tutis, & nulla rimula perfluis, pectoribus commendatum & concreditum velim; Divæ nostræ stomachus non tam adversus Juris, Medicinæ, & Philosophiæ patronos ac cultores conferbuit, quam in rigidos illos & tetricos sacrorum præfides iras ignescere, & duris ossibus dolorem inardescere sentit.

Fervido sane sub pectore mascula turgēt bilis, liberisque inæstuat præcordiis, ubi oculos circumfert & permittit, per odii fastidiique plenissimos illos morum magistros, & superciliosos pædagogos, qui sanctitatem, qui religionem, qui Numinis cæremonias, qui severi & districti Judicis novissimum tribunal, immensis stipatum terroribus, qui adamantina fata, horrendos carceres, æterna tenebrarum vincula, & suppliciorum atque cruciatuum intolerandam atque ineluctabilem molem, dies noctesque

ostentantes, cervicibus humanorum truculenti sævique incumbunt Rhadamanti, omniaque elegantioris & hilarioris vitæ gaudia, atque præmia, corrumpunt & contaminant.

Hanc infelicitis ominis colorisque nationem ut fastidit, penitusque perosa est Humanitas nostra, sub ferula plorare haud assueta, omnisque jugi impatientissima, ita universam, nullo discrimine, mordacissimo aceto perfundere, & nigro sale macerare, cum animo suo statutum atque deliberatum habet. De eadem omnes fidelia denigrabit, & ridiculariis notis oblinet perspergetque. Summos, medios, infimos Antistites, atque universum Theologorum nomen, stigmatibus inustum, in ludum jocumque publicum exire atque dimanare jubebit.

Tam justo, inveteratoque, pullati ordinis odio fastidioque tenetur, ut ne Viri quidem, multa Humanitate tincti,
& Lin-

& Linguarum, Antiquitatum, Historiarum, Eloquentiæ, ipsiusque etiam Critices mysteriis imbuti initiatique, indignationem ejus effugere, & verbera ac castigatrix flagra a tergis suis redimere mereant. Omnia eorum promerita, infau-
sta maculat deletque communitas, neque quemquam, qui adduci potuit, ut inter nigrum gregem nomen suum profiteretur, virgarum immunem elabi patietur: sed cunctos, tanquam viles pullos, infelicibus ovis exclusos, vexabit, raptabit, lacerabit, omnibusque circulis & fenaculis, in quibus Democritei agitantur pulmones, & cachinnante risu dissiluitur, carpendos, rodendos, vellicandosque dedicabit.

Quid Theologos loquor? ipsam Theologiam, tanquam omnium doctrinarum superbissimam, Dominatricemque fastidiosissimam, haud æquis oculis adspicere,

& tolerare , potest Humanitas ; Divi-
namque ejus auctoritatem , suis lumini-
bus officientem , quantumvis constabili-
tam , & altissimis defixam radicibus , vel
per cuniculos sollicitandam , vel aperto
etiam Marte arietandam sibi proposuit ,
utut periculum sit , ne fragili dentem quæ-
rens illidere , solido offendat , & obnixæ
adamanti crepent malæ.

Tanti nimirum est , morem animo
geffisse ; tanti est , forti atque indomito
pectori frena permisisse ; tanti est , gli-
scentem , & novis identidem fluctibus
furgentem bilem , sine helleboro , ex-
purgasse.

Hoc autem opus quod periculosæ ple-
num sit aleæ , atque propter irroboratas
superstitiones , cineri dolofo subpositos
intentet ac minetur ignes , artes suo cum
corde , a multo tempore , volutavit ,
coxitque , & technis ac machinamentis
graf-

grassatura, non in solos Theologos, Dictatricemque illam Theologiam, liberri-
mo impetu invehetur, ejusque funda-
menta ex imo labefacere & revellere ag-
gredietur; verum etiam, dicis causa,
utque nubecula se induat, Legum Con-
sultos, Medentum auxiliares manus,
Philosophantium spissa examina, arripiet
atque laceffet, cum iisque non decreto-
riis armis depræliabitur, sed lusoriis tan-
tum & umbratilibus velitabitur.

Horum ordinum viros primarios, par-
tim palpo mulcebit ac deleniet; partim
vulturios togatos, harpyias forenses, ca-
nes venaticos tribunalia circumlamben-
tes, sanguifugas, Libitinæ popas & vi-
ctimarios, hirsutos postremo Lucumones,
sapientem barbam pascentes, appellita-
bit, aliisque id genus jocularibus elogiis,
& splendidis ornamentis mactabit, ut in-
vidiæ flamma ac tempestas averruncetur,
quam

quam adversus se concitaret, in caput-
que suum derivaret, si solam atratam
gentem, quæ ad vulgum gratiosa est,
& opibus ac potentia populari viget flo-
retque, cornuto ardore appeteret; om-
nem interim belli molem ad Theologiæ
moenia quatienda & subruenda compu-
lisse contenta, de eaque jam ante victo-
riam triumphum canens.

Ingentibus hisce pugnis plus quam
athletice pugnatis, & atroci illa ac rigi-
da doctrina, cum impotentissimis suis
Censoribus, & importunissimis Catoni-
bus profligata, sedibusque humanis ex-
turbata: reliquis quoque vietis, veter-
nolis, atque rancidis disciplinis, in quas
non tam internecino atque inextinguibili
ardet odio, in ordinem redactis, & fur-
cas ac jugum humili collo induere su-
bactis; ad sublimiores palmas adoreaſque
adspirabit, atque illustriora adhuc præ-
liorum

liorum certaminumque discrimina capef-
set, Palladis duellica proles, invicta vi-
rago, Regina Humanitas.

Alto sub pectore fixum servat, im-
motumque animo sedet, non tantum
scholastici & umbratici pulveris excussa
sibi sceptrā, obnixis manibus pedibus-
que, repetere & recipere; verum etiam
omnibus & velis & remis contendere,
ut ex angustissimis fortunis, & privatae
vitae fordibus, in quibus repere, ambi-
tionemque suam imaginario regno pas-
cere, cogitur, præclaro nisu atque mo-
limine sese explicet, ad verumque &
solidum dominatum emergat.

Quotidie lentis ignibus uritur & ex-
cruciatur, tenebris, & pulverulento
scholarum pædori, ac veluti Litterario
pistrino damnatam, quæ sola in regno-
rum purpura, in imperiorum legatio-
numque luce, in magistratuum splen-
dore,

Q

dore , in fascium securiumque terrore , sese circumferre atque jactare deberet.

Acribus doloris stimulis præcordia suffodi sentit , indignationemque ac fremitum clauso vix compescit labello , ubi sentinæ illuviem squaloremque subire jubetur , inamabili hoc atque illiterato seculo , quæ supra omnes viros principes in puppi præsidere , clavum regiminis tractare , & gubernacula rerum publicarum moderari , aptam natam summo sese jure prædicat.

Sane quid natalium illustre decus , & alti sanguinis stemmatisque fulgor ? quid nobilis & generosa pectoris bene nati indoles ? quid exaggerata & virtutibus florentissima animi magnitudo ? quid rituum jurumque patriorum copiosissima scientia ? quid in civitatibus regendis longo usu atque experientia occallatæ manus ? quid in aularum sinuosis ac
mul-

multa ambage intextis mysteriis subacta ac contrita ingenia; quid imperatoriis ac militaribus artibus innutrita atque irroborata corda, ad bella pacesque administrandas, civitates severis legibus vinciendas, fluctuantes populorum undas moderandas, imperium stabiliendum & propagandum, omnium civium res fortunaeque temperandas, summam Rempublicam denique, & communem salutem tranquillo in portu collocandam, & domi militiaeque conservandam, valebunt, & ponderis ac momenti habebunt, si cum Humanioris Eruditionis discipulo, atque Græcorum Latinorumque librorum medulla bene pasto & obefato alumno componantur?

Non mihi credite, sed ipsi nostræ Divæ, omnem hanc excellentium bonorum amplitudinem, omnia hæc principum virorum dona, & ornamenta, si

in alteram lancem conjiciamus, in alteram vero totam, quanta quanta est, Humanitatem, Græcis Latinisque monumentis coopertam, & omni sua supellectile Grammatica, Antiquaria, Critica, & Oratoria undique fartam constipatamque, carminibus quoque involutam cedro linendis, & scombro atque aleces non metuentibus, omnia præponderabit, ac proclivi vehementique nutu ac momento deprimet, elegans nostra, & perpolita, omnibusque numeris consummata Literatura, quæ, tollant licet Equitesque Patresque cachinnum, omnium in oculis mentibusque depositura & defixura est, sibi Imperiorum sceptrum ac moderamina, sibi Legum Judiciorumque habenas, sibi Magistratuum insignia & ornamenta, sibi tergeminos civitatum Honores, sibi splendidissimas ad Imperatores Regesque Legationes, sibi, ut paucis

cis absolvam, omnia Munia, qua civilia, qua militaria, deberi, & cuncta fui esse regni, suæque ditionis ac potestatis, pervictum demonstratumque dabit.

Hic vero flaccescentes jam auriculas, quasi obsipata aquula, novo vobis vigore recreari, ac læto sanguine increfcere atque increbrescere, ex alacriore vultu, arrectioribusque vestris studiis deprehendo, Gloriosa Ambitiosaque corda, ex oculisque vestris plane atque perspicue legere posse videor, novissimam orationem meam incredibili vos inflammasse desiderio, ductu auspiciisque Humanitatis, hinc coelestem, & vitiis gravem atque inexorabilem, disciplinam illam Theologicam eradicandi, & penitus extinguendi; illinc dignitatum honorumque, fastigia ac suprema culmina in sua quisque patria, conscendendi atque insidendi: utque hac in parte flagrantissimæ vestræ

Q 3

cupi-

cupiditatis sitim expleam, hianti ore expectatis.

Facerem equidem lubens volensque, nisi negarent sapientes, opes omnes simul semelque effundendas, cum aliisque communicandas esse: ne itaque, dum vos locupletare, ingentibusque mysteriis cumulare studeo, omnes meos thesauros exhaustisse, cumque pulvisculo & ramento, quicquid gremio complectebam, in alienum finem transfudisse perhibear, ex improvviso sermonis telam, ad dimidium vix pertexam, præcido, & ardua hac Sparta commodiori occasione reservata, solenne illud oratorum, terram jam, portumque tangentium, pronuncio

D I X I.

Pag. 3. l. 16. *Circumferens* lege *Circumferenti*

Pag. 74. l. 10. *Adolendi* lege *Adolenda*

Pag. 90. l. 7. *Vobis* lege *Vos*

Pag. 94. l. 3. *Temporum* lege *Templorum*

